

Ungdomskoordinatorens rolle under ungdomsoppfølging

Hanna Forbord Ryjord

Liten masteroppgave i rettsvitenskap – Høsten 2017

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	1
1.1 Oppgavens tema	1
1.2 Rettskildebildet og metodiske avklaringer	2
1.3 Avgrensning.....	5
1.4 Videre fremstilling	5
2 Straff av unge lovbytere	6
2.1 Innledning	6
2.2 Strafferettslig introduksjon	7
2.2.1 Straffens begrunnelse	7
2.2.2 Oversikt over strafferettslige reaksjoner	8
2.3 Historisk utvikling.....	9
2.4 Hensynet til barnets beste	10
2.5 Særlige bestemmelser om straff av unge lovbytere	12
2.6 Strafferettslige reaksjoner overfor unge lovbytere.....	14
3 Gjenopprettende prosess	15
3.1 Innledning	15
3.2 Hva er gjenopprettende prosess?	15
3.3 Gjenopprettende prosess i norsk rett.....	16
4 Nærmere om ungdomsoppfølging	18
4.1 Innledning	18
4.2 Ileggelse av ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon.....	19
4.2.1 Adgangen til å ilegge ungdomsoppfølging	19
4.2.2 Vilkår for å ilegge ungdomsoppfølging.....	19
4.3 Innholdet i og gjennomføring av ungdomsoppfølging	21
4.3.1 Innledning	21
4.3.2 Forberedelser til ungdomsstormøtet.....	22
4.3.3 Gjennomføring av ungdomsstormøtet.....	23
4.3.4 Ungdomsplan	24
4.3.5 Oppfølging.....	26
4.4 Konsekvenser av brudd eller nye straffbare handlinger.....	27
4.5 Ungdomsoppfølging i forhold til annen konfliktrådsbehandling	29
4.5.1 Mekling i konfliktrådet	29
4.5.2 Oppfølging i konfliktrådet	30
4.5.3 Ungdomsstraff.....	30

4.6	<i>Konfliktrådets avgjørelser kan ikke påklages</i>	31
4.7	<i>Alminnelig forbud mot bruk av juridisk bistand</i>	32
5	Ungdomskoordinatorens roller	33
5.1	<i>Innledning</i>	33
5.2	<i>Krav til ungdomskordinator</i>	33
5.3	<i>Ansvar ved oppstarten av ungdomsoppfølging</i>	34
5.4	<i>Ansvar for å lede ungdomsstormøtet</i>	36
5.5	<i>Ansvar for utarbeidelse og godkjenning av ungdomsplanen</i>	36
5.6	<i>Ansvar for oppfølgingen</i>	38
5.7	<i>Ansvar for å ilegge og kontrollere forbud</i>	39
5.8	<i>Adgang til å utsette gjennomføring</i>	41
5.9	<i>Ansvar for å igangsette tiltak ved brudd på gjennomføring</i>	42
6	Vurderinger av gjeldende rett	44
6.1	<i>Har ungdomskoordinatoren for mange roller?</i>	44
6.1.1	<i>I strid med ideene bak gjenopprettende prosess?</i>	45
6.1.2	<i>For mye ansvar?</i>	45
6.1.3	<i>For mye makt?</i>	48
6.1.4	<i>Begrensninger i utøvelsen av reell makt</i>	49
6.2	<i>Ivaretar gjeldende rett rettssikkerheten til unge lovbytere?</i>	51
7	Avsluttende vurderinger	54
	Kildeliste	55

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema

Det har med årene skjedd en markant endring i synet på straff av unge lovbytere.¹ Bakgrunnen for endringene er særlig kritikken Norge har fått fra FNs Barnekomité for sin behandling av unge lovbytere. En del av kritikken har gått ut på manglende ivaretagelse av barnets beste i det alminnelige straffesystemet. Dette har medført et skifte i synet på straff av unge lovbytere, fra straff som gjengjeldelse til økt fokus på rehabilitering og bruk av konfliktrådet basert på prinsippene for gjenopprettende prosess. Et direkte resultat av dette er en utviklingen av særlige tilpassede og alternative strafferettslige reaksjoner som gir unge lovbytere en mulighet til straff i frihet i form av oppfølging i konfliktrådet.

En av disse alternative strafferettslige reaksjonen er ungdomsoppfølging som trådte i kraft 1. juli 2014 ved innføring av den nye konfliktrådsloven.² Ungdomsoppfølging er et direkte resultat av behovet for en ny strafferettslig reaksjon, utover dagens mekling i konfliktrådet, rettet mot unge lovbytere. Siden ungdomsoppfølging trådte i kraft 1. juli 2014 og frem til 31. august 2017 har konfliktrådene mottatt 881 saker om ungdomsoppfølging. I alt er 626 saker under ungdomsoppfølging avsluttet per 31.08.2017. Tallene viser at et stort antall saker overføres til ungdomsoppfølging.³

Ungdomsordinator er en ny lovregulert funksjon etter konfliktrådsloven av 2014 tilknyttet de alternative straffereaksjonene.⁴ Det overordnede ansvaret for gjennomføring av ungdomsoppfølging er lagt til konfliktrådet etter konfliktrådsloven § 1 annet ledd, og ved alle landets konfliktråd er det ansatt en eller flere ungdomscoordinatorer med det særlige ansvaret for gjennomføring av ungdomsoppfølging. Med dette er en rekke ulike roller og et stort ansvar uttrykkelig lagt til ungdomscoordinatoren under ungdomsoppfølging. Regelverket er fremdeles relativt nytt og ukjent, og derfor er det ønskelig å belyse nærmere i det følgende.

---

¹ Med ”unge lovbytere” menes her personer mellom 15 og 18 år som har overtrådt et straffebud, altså lovbytere som fremdeles er barn, jf. lov 20. mai 2008 nr. 28 om straff (straffeloven) § 20 første ledd bokstav a og lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål (vergemålsloven) § 2 fjerde ledd.

² Lov 20. juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven).

³ Statistikk tilsendt på mail fra seniorrådgiver Barbara Busic v/Sekreteriatet for Konfliktrådene (23.10.2017)

⁴ Konfliktrådsloven § 3.

Denne avhandlingen vil se nærmere på og vurdere de ulike rollene ungdomskoordinatoren får under ungdomsoppfølging, og eventuell problematikk knyttet til dette. For å si noe nærmere om ungdomskoordinatoren rolle blir det først relevant å belyse regelverket og redegjøre for bakgrunnen, prinsippene og innholdet i ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon. Dette er viktig for å få frem hva som ligger til grunn for gjeldende rett, de prinsippene ungdomskoordinatoren skal bidra til å oppnå og blir bundet av, og hvilke prosesser ungdomskoordinatoren blir en del av.

1.2 Rettskildebildet og metodiske avklaringer

Avhandlingen er hovedsakelig rettsdogmatisk da gjeldende rett fastslås ved bruk av juridisk metode.⁵ Samtidig vil det foretas enkelte rettspolitiske vurderinger underveis, særlig i kapittel 6 og 7.

De sentrale lovene avhandlingen baserer seg på er straffeloven⁶, straffeprosessloven⁷ og konfliktrådsloven. Utgangspunktet for tolkning av lovteksten er en naturlig språklig forståelse av ordlyden. Ungdomsoppfølging er en relativt ny strafferettslig reaksjon, og rettspraksis på området er dermed snever. Det finnes noe underrettspraksis, men det vil bli behandlet i liten grad da hovedfokuset i avhandlingen er rettet mot ungdomskoordinatoren rolle som sjeldent er ett tema for domstolene. Da det er lite rettspraksis på dette området blir forarbeidene særlig viktige i tolkningen av lovteksten. Særlig sentral for avhandlingen er Prop. 57 L (2013-2014)⁸ og Prop. 135 L (2010-2011)⁹, som begge belyser ungdomskoordinatoren rolle.

Det er videre lite litteratur om ungdomsoppfølging, og det som finnes av litteratur omhandler særlig ungdomsstraff. Det er også lite litteratur om ungdomskoordinatoren roller, men enkelte problematiske sider er likevel belyst. Da omfanget av andre rettskilder er snevert får forvaltningspraksis større relevans. Ungdomskoordinatoren rolle reguleres i stor grad av konfliktrådenes egen praksis. Praksisen bygger blant annet på ulike prosjekter som har vært gjennomført de siste årene, uten at noen av disse får noen særlig betydning for denne avhandlingen.

---

⁵ Nærmere beskrevet av Torstein Eckhoff, *Rettskildelære*, 5. utgave ved Jan E. Helgesen, Oslo 2001, s. 15-37.

⁶ Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (heretter straffeloven eller strl.)

⁷ Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (heretter strpl.)

⁸ Prop. 57 L (2013-2014) Lov om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven).

⁹ Prop. 135 L (2010-2011) Endringer i straffeloven, straffeprosessloven, konfliktrådsloven m.fl. (barn og straff).

Videre er det enkelte særlige metodetrekk som må fremheves da avhandlingen omhandler straff av barn.

For det første er det mange hensyn som gjør seg gjeldende på strafferettens område, og som får betydning ved valg av strafferettslig reaksjon. Disse hensynene hører under kategorien reelle hensyn, og er å regne som en egen rettskildefaktor. Eckhoff definerer reelle hensyn som vurderinger av ”resultatets godhet”.¹⁰ Mens Kjønstad har definert reelle hensyn som en heterogen samlekategori av forskjellige rettslige argumenter.¹¹ I følge Nils Nygaard får reelle hensyn som rettskilde sin legitimitet gjennom ulike autoriserings- eller legitimeringssystemer.¹² Enkelte hensyn legitimeres ved at lovgiver eller Høyesterett tilslutter seg hensynene. Lovgiver gjør dette gjennom lovtekst eller forarbeider, og Høyesterett gjennom rettspraksis. Andre hensyn legitimeres gjennom rettskultur, den allmenne rettsoppfatning eller samfunnsmessige verdier.¹³ Denne tanken er Eskeland inne på når han mener at de kulturelle verdiene i det norske samfunnet er kjernen i strafferetten.¹⁴ I følge Eskeland er det enkelte hensyn som danner rammer for lovgiverens faktiske frihet til å fastsette innholdet i straffelovgivningen og domfolenes frihet til å bruke de fullmakter lovgiveren har gitt dem. Som slike overordnede prinsipper trekker ham frem forholdsmessighetsprinsippet og likhetsprinsippet, og allmenn- og individualprevensjon. Disse hensynene får en overordnet verdi ved ileggelse av alle straff.

I tillegg til de overordnede hensyn kan en rekke andre hensyn innvirke på valg av straff. Særlig relevante hensyn i denne sammenheng er innvirkningen på lovbrøters liv og ung alder da det her snakk om straff av unge lovbrøtere, altså barn. Etter straffeloven § 78 bokstav i er det et formildende hensyn ved straffeutmålingen at lovbrøteren var under 18 år på gjerningstidspunktet. De reelle hensyn kan altså virke styrende for domstolenes frihet til å velge straffereaksjon innenfor lovens rammer, også ved straff av barn.

---

¹⁰ Eckhoff (2001) s. 371.

¹¹ Asbjørn Kjønstad, ”Reelle hensyn som rettskilde”, *Dog Fred er ej det Bedste*, Festeskrift til Carl August Fleischer 70 år, Oslo 2006, s. 357 (s. 360).

¹² Nils Nygaard, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. Utgave, Bergen 2004, s. 43.

¹³ Nygaard (2004) s. 44-50.

¹⁴ Ståle Eskeland, *Strafferett*, 4. Utgave, Oslo 2015, s. 57.

For det andre er internasjonale bestemmelser og særlig barnekonvensjonen¹⁵ en sentral kilde ved straff av barn. Barnekonvensjonen med protokoller ble inkorporert i menneskerettsloven § 2 ved endringslov 1. august 2003 nr. 86. Det innebærer at barnekonvensjonens bestemmelser gjelder som norsk lov og ved motstrid går konvensjonen foran alminnelig lovgivning. Ved tolkning av barnekonvensjonens bestemmelser er utgangspunktet den naturlige språklige forståelsen av ordlyden.¹⁶ Samtidig er det viktig at konvensjonens bestemmelser tolkes i samsvar med konvensjonens formål.¹⁷

FNs Barnekomité er barnekonvensjonens håndhevings- og overvåkingsorgan.¹⁸ De statene som har ratifisert barnekonvensjonen rapporterer til barnekomiteen.¹⁹ Til disse rapportene avgir barnekomiteen merknader og anbefalinger. Av særlig aktualitet i denne sammenheng er merknadene til Norges rapporter til barnekomiteen i 2000 og 2010.²⁰ Disse anbefalingene har vært sentrale i utviklingen av nye straffereaksjoner for barn de siste årene. Videre utgir barnekomiteen generelle kommentarer som retningslinjer for tolkning og anvendelse av konvensjonen. Disse uttalelsene er ikke juridisk bindende, men har etter rettspraksis en rettskildeværdi ved tolkning av barnekonvensjonen.²¹ I denne avhandlingen er særlig barnekomiteens generelle kommentar nr. 10 av relevans.²²

---

¹⁵ De forente nasjoner internasjonale konvensjon 20. november 1989 om barnets rettigheter (barnekonvensjonen).

¹⁶ Vienna Convention on the Law of Treaties vedtatt 23. mai 1969 (Wien-konvensjonen), artikkel 31 nr. 1.

¹⁷ *Op.cit.* artikkel 31 nr. 1 og 2.

¹⁸ FNs Komité for barnets rettigheter (barnekomiteen).

¹⁹ Barnekonvensjonen art. 44

²⁰ Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child NORWAY, 28. juni 2000 (CRC/C/15/Add.126) og 29. januar 2010 (CRC/C/NOR/CO/4).

²¹ Rt. 2015 s. 1388

²² General Comment No. 10 (2007) Children's right in Juvenile Justice (CRC/C/GC/10)

1.3 Avgrensning

Ungdomskoordinatoren har ansvaret for gjennomføring av både ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Tema for avhandlingen er ungdomskoordinatorens rolle under ungdomsoppfølging. Derfor faller ungdomsstraff utenfor oppgaven, og vil ikke behandles utover det som blir relevant for å få frem det særlige ved ungdomsoppfølging.

Andre strafferettslige reaksjoner vil ikke nevnes utover det som blir naturlig for helhetens skyld. Øvrige straffereaksjoner under konfliktrådet vil kun behandles i den grad det blir relevant for å få frem hva som skiller ungdomsoppfølging fra annen konfliktrådsbehandling.

For ileggelse av strafferettslig reaksjon forutsettes det at det foreligger straffansvar, og dette gjelder også ved ungdomsoppfølging. Vilåårene for straffeansvar vil derimot ikke være relevant i det følgende og vil ikke behandles nærmere.

1.4 Videre fremstilling

I den videre fremstillingen deles avhandlingen inn i seks hovedkapitler. I kapittel 2 er formålet å plassere oppgavens tema i en strafferettslig kontekst, og si noe om bakgrunnen for gjeldende rett. Det vil først redegjøres for straff generelt. Deretter vil de særlige trekk ved straffesystemet nr lovbyrter er barn behandles nærmere. I kapittel 3 rettes fokus mot gjenopprettende prosess som et grunnleggende prinsipp og formål bak det norske straffesystemet, og særlig konfliktrådet. Deretter vil relevante deler av ungdomsoppfølging behandles nærmere i kapittel 4, med særskilt fokus på innhold og gjennomføring. Det vil også redegjøres nærmere for hva som skiller ungdomsoppfølging fra andre strafferettslige reaksjoner som gjennomføres i konfliktrådet, og enkelte særtrekk ved ungdomsoppfølging. Formålet med kapitlene 2 til 4 er å redegjøre for gjeldende rett, de prinsipper ungdomskoordinatoren skal ivareta, hensyn han blir bundet av og hvilke prosesser ungdomskoordinatoren blir en del av. Dette blir nødvendig for å plassere oppgavens tema i en større kontekst.

Kapittel 5 og 6 utgjør avhandlingens kjerne. I kapittel 5 vil de ulike rollene og det særskilte ansvaret ungdomskoordinatoren fr under ungdomsoppfølging behandles nærmere. Videre vil det gjøres nærmere rettspolitiske vurderinger av gjeldende rett i kapittel 6. Avsluttende vurderinger følger av kapittel 7.

2 Straff av unge lovbrøytare

2.1 Innledning

Ved straff av unge lovbrøytare gjelder i utgangspunktet same reglar som ved straff av voksne. Gjeldende rett følger dermed av straffeloven, straffeprosessloven og straffegjennomføringsloven. Derimot oppstår det særlege utfordringar fordi unge lovbrøytare fremdeles er barn, og særskilte hensyn må derfor vektleggjes.

En utfordring er at barn har lavere skyldene enn voksne. Myndighetsalderen i Norge er 18 år, altså er man barn fram til fylte 18 år, mens den strafferettslege lavalderen er 15 år.²³ Det vil si at det er noen år hvor man som ung lovbrøytar faller mellom to stolar. Dette skapar prinsipielle og praktiske utfordringar, som tilsier at barn bør straffes mildere enn voksne.²⁴ For det første ser barn i mindre grad konsekvenser av sine handlingar. For det andre tåler barn i mindre grad å sone straff, og straff virker mer tyngende for barn enn for voksne. Barn er blant annet mindre utviklet, og mer utsatt for påvirkning enn voksne. Straffens problem kan her settes på spissen; jo yngre lovbrøytaren er, jo mindre rimelig er det å tilregne den unge lovbrøytaren fullt ansvar for sine handlingar, og jo hardere kan soningen av straffen ramme.²⁵

Videre er mange unge lovbrøytare i en vanskelig livssituasjon. I følge tall fra Sekretariatet for Konfliktrådene var 44,5 % av ungdommene med fullført ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff i 2015 selv registrert som fornærmet part i til dels alvorlege lovbrudd.²⁶ Dette viser at unge lovbrøytare ofte står i en kompleks og utfordrende situasjon, som tilsier at det bør tas særleg vurderingar ved ileggelse og gjennomføring av strafferettslege reaksjonar.

For å redegjøre hva som er særleg ved straff av unge lovbrøytare blir det først nødvendig å si noe generelt om straff som en introduksjon. Deretter vil det redegjøres for særlege trekk ved straffesystemet når lovbrøytaren er barn.

---

²³ Jf. vergemålsloven § 8 og straffeloven § 20 første ledd bokstav a.

²⁴ NOU 2008: 15 punkt 9.5.2 syvende spalte.

²⁵ Morten Holmboe, ”Reelt og informert samtykke til ungdomsstraff og ungdomsoppfølging”, *Tidsskriftet for strafferett* 03/2016, s. 215-237, s. 216.

²⁶ Se ”Rapport om tilbakefall i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging”, *Vedlegg til årsrapport 2016* (2015). <http://www.konfliktraadet.no/statistikk-og-aarsrapport.313457.no.html>

2.2 Strafferettslig introduksjon

Andenæs definerte i 1962 straff som ”et onde som staten tilføyer en lovovertreder på grunn av lovovertrædelsen i den hensikt at han skal føle det som et onde”.²⁷ Denne definisjonen er fulgt opp av Høyesterett, og er den gjeldende definisjon av straff per i dag.²⁸ Formålet med straff er generelt å styre borgernes atferd i bestemte retninger.²⁹

2.2.1 Straffens begrunnelse

Straff kan begrunnes i to ulike straffeteorier. Straffeteoriene er ment å legitimere bruken av straff, og er de grunnleggende hensyn bak straff. Den absolutte straffeteori bygger på en rettferdighetstanke om at straffen skal gjengjelde den krenkelse som lovbruddet har påført, mens den relative straffeteori bygger på en tanke om at straff skal virke forebyggende og man ser bruk av straff i et styringsperspektiv. De relative straffeteorier deles videre i allmenn- og individualpreventive hensyn.

Allmennpreventive hensyn går ut på at man ønsker å skape generell lovlydighet i befolkningen. Hensynet skiller mellom ulike effekter av straffen; avskrekkende, moraldannende og vanedannende. Fellestrekkene ved de allmennpreventive effektene er at lovbrøyteren straffes for å få andre til ikke å begå lovbrudd. De individualpreventive hensyn har lovbrøyteren i fokus. Tanken er at den som har utført en straffbarhandling ikke skal begå nye straffbare handlinger. Hensikten med straffen er å produsere gode og selvstendige borgere, og beskytte samfunnet fra dem der det ikke er mulig. Man skiller her mellom avskrekkende, uskadeliggjørende og rehabiliterende funksjoner av straff. Tanken om at straff har rehabiliterende funksjon vil si at straffegjennomføringen skal inneholde tiltak som skal skape lovlydighet hos lovbrøyteren. Til grunn for dette ligger synet på kriminalitet som et uttrykk for underliggende problemer som lovbrøyteren må hjelpes ut av.³⁰

I forarbeidene er det presisert at straffens primære formål er å hindre uønsket atferd og forhindre lovbrudd.³¹ Dermed vil de allmenn- og individualpreventive hensyn utgjør deler av begrunnelsen for å ilegge straff, men også være hensyn som domstolene må vektlegge ved

---

²⁷ Johs. Andenæs, *Statsforfatningen i Norge*, 3. Utgave, Oslo 1962, s. 352.

²⁸ Rt. 1977 s. 1207.

²⁹ Eskeland (2015) s. 39.

³⁰ Sverre Flaateen, ”Straff”, *Kriminologi*, Lomell og Skilbrei (red.), 1. Utgave, Oslo 2017, s. 150.

³¹ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 82.

valg av straffereaksjon.³² Norsk strafferett anvender i praksis både allmennprevensjon, individualprevensjon og rettferdighetsbetraktninger basert på absolutte straffeteorier.³³ Samtidig har også diverse samfunnsendringer begynt å prege strafferettens begrunnelsen for straff. Det innebærer at det er en kombinasjonen av individets rettigheter, offeret og farene i vårt eget liv som utgjør den nye straffens sosiale fundamentet.³⁴ Dette viser seg tydelig i dagens bruk av alternativer til straff, og utviklingen av nye straffereaksjoner. Individualprevensjon og dens rehabiliterende funksjon er særlig sentral i utviklingen av nye strafferettslige reaksjoner og bruk av alternativer til straff, særlig for unge lovbrøyttere.

2.2.2 Oversikt over strafferettslige reaksjoner

Straffeloven kapittel 5 gir en oversikt over de strafferettslige reaksjoner som kan ilegges eller idømmes etter norsk rett. Begrepet ”strafferettslige reaksjoner” er i straffeloven brukt som en fellesbetegnelse for ”straffene, samt andre reaksjoner som ilegges som følge av at det er begått et lovbrudd, og som skal ilegges i straffeprosessuelle former”.³⁵

Etter straffeloven § 29 første ledd er straff; fengsel, forvaring, samfunnsstraff, ungdomsstraff, bot og rettighetstap. Det er disse reaksjonene som omfattes av straffelovens formelle straffebegrep.³⁶ Bestemmelsen har et rent informativ formål, og hensikten er å gi en oversikt over hvilke straffarter som finnes. Disse reaksjonene bygger særlig på de allmennpreventive hensyn og rettferdighetsbetraktninger.

Andre strafferettslige reaksjoner er etter straffeloven § 30 bokstav a til h; straffutmålingsutsettelse, straffutmålingsutfall, overføring til tvunget psykisk helsevern, overføring til tvungen omsorg, inndragning, påtaleunntatelse, overføring av saken til mekling i konfliktråd, oppfølging i konfliktråd eller ungdomsoppfølging til konfliktråd og tap av retten til å føre motorvogn. Bestemmelsen viser til at den som har overtrådt et straffebud i noen tilfeller kan idømmes eller ilegges reaksjoner som formelt ikke er regnet som straff. Formålet med bestemmelsen er å gi veiledning hvor hjemlene er å finne og den har utelukkende et

---

³² NOU 2008: 15 s. 22.

³³ Flaateen (2017) s. 158.

³⁴ *ibid.*

³⁵ Ot. Prop. Nr. 90 (2003-2004) s. 245 første spalte, jf. Magnus Matningsdal, *Straffeloven: Alminnelige bestemmelser. Kommentartutgave*, Oslo 2015, kommentar til straffeloven kap. 1.

³⁶ Matningsdal (2015) kommentar nr. 2 til straffeloven § 29.

pedagogisk formål.³⁷ Reaksjonene bygger særlig på de individualpreventive hensyn. Det er presisert i juridisk litteratur at når ”overføring av saken til mekling i konfliktråd, oppfølging eller til ungdomsoppfølging i konfliktråd” er med i katalogen over andre strafferettslige reaksjoner i straffeloven § 30 er det ikke snakk om straff i betydningen ”tilsiktet onde”, men om en strafferettslig reaksjon som pretenderer å utgjøre et alternativ til straff og ikke bare et alternativ måte å straffe på.³⁸

Om en straffereaksjon betegnes som straff etter straffeloven § 29 eller en annen reaksjon etter § 30 avhenger blant annet av hvor inngripende den er overfor lovbrøyteren.³⁹ Straffene forutsetter å være en reaksjon fra statens side på en begått handling, mens andre strafferettslige reaksjoner tar sikte på å ivareta andre hensyn som hensynet til å beskytte samfunnet mot framtidige straffbare handlinger og hensynet til fornærmede.⁴⁰ Skillet mellom straff og andre strafferettslige reaksjoner er i utgangspunktet av formell art, men har også en rettslig betydning i en rekke relasjoner blant annet med hensyn til hvilke prosessuelle regler som gjelder.⁴¹

2.3 Historisk utvikling

Straff av barn er et tema som ble debattert gjennom hele det forrige århundret. Debatten sto særlig mellom straff eller behandling, samfunnsvern og barnevern. Utviklingen på området er nærmere beskrevet i NOU 2008: 15 Barn og straff.⁴² Historien viser at det i en årrekke har vært arbeidet for å redusere de negative effektene en straffesak har overfor unge lovbrøytere, altså lovbrøytere som fremdeles er barn.

Gjennom tidene er flere særreaksjoner prøvd ut som alternativ for straff av barn. Blant disse kan nevnes tvangsskoler og skolehjem etter vergerådsloven av 1896 og arbeidsskolen etter arbeidsskoleloven av 1928.⁴³ Ved ungdomsreaksjonsloven av 1965 ble arbeidsskolen erstattet

---

³⁷ Matningsdal (2015) kommentar nr. 1 til straffeloven § 30.

³⁸ Vidar Halvorsen, ”Alternativer til straff”, *Kriminologi*, Lomell og Skilbrei (red), Oslo 2017, s. 202.

³⁹ Matningsdal (2015) kommentar nr. 1 til straffeloven § 29 første ledd.

⁴⁰ Eskeland (2015) s. 377-378.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² Se NOU 2008: 15 s.15-19.

⁴³ Lov 6. juni 1896 om behandling av forsømte barn og Lov 1. juni 1928 om oppdragende behandling av unge lovbrøytere.

med ungdomsfengsel, og særreaksjoner for unge lovbytere fikk igjen et tydeligere strafferettslig preg.⁴⁴ Om dette ble det sagt at det skjedde ”en tyngdeoverføring i måten samfunnet møtte unge lovbytere – fra behandlings- og oppdragelsesmodellen til straffemodellen”.⁴⁵

Debatten om straff av unge lovbytere fortsatte utover 1970-tallet. I Kriminalmeldingen⁴⁶ ble det drøftet ulike former for alternativer til fengsel, og samfunnstjeneste ble her lansert som reaksjonsform⁴⁷. Igjen ble fokuset på alternativer til straff for barn. Flere prosjekter ble iverksatt som følge av Kriminalmeldingen, blant annet ”Alternativ til fengsling av ungdom”. Disse prosjektene er noe av bakgrunnen for opprettelsen av konfliktrådet. Ved opprettelsen av konfliktråd fikk samfunnet en arena for konfliktløsning utenfor det formelle rettsapparatet gjennom en form for gjenopprettende prosess.

De siste 15 årene har det i langt mindre grad vært en utvikling av lovgivervirksomhet for unge lovbytere. Av størst betydning anses inkorporeringen av FNs barnekonvensjon. Derimot har det skjedd ett betydelig arbeid på området i form av ulike prosjekter, og utprøving av nye strafferettslige reaksjoner. Prosjektarbeidet førte til at ny konfliktrådsloven ble vedtatt 20. juni 2014. Ved innføring av denne nye konfliktrådsloven fikk norsk rett for første gang på nærmere 40 år særlige straffereaksjoner rettet mot unge lovbytere; ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.⁴⁸

2.4 Hensynet til barnets beste

Hensynet til barnets beste er grunnlovfestet, og det er et av de fire grunnprinsippene i barnevernkonvensjonen.⁴⁹ Etter barnekonvensjonen art. 3 skal barnets beste være ”a primary consideration”, altså primært og grunnleggende hensyn, ved behandling av saker vedrørende barn. Det betyr likevel ikke at barnets beste trenger å være eneste og avgjørende hensyn.⁵⁰

---

⁴⁴ Lov 9. april 1965 nr. 3 om strafferettslege årgjerder mot unge lovbytarar

⁴⁵ Sitat fra Kjersti Ericsson, *Forsømte og forbryterske. Barnevern og kriminalitetskontroll i etterkrigstiden*, Oslo 2005, s. 32, jf. NOU 2005: 15 s. 18.

⁴⁶ St. Meld.nr. 104 (1977-1978) om Kriminalpolitikken.

⁴⁷ *Op.cit.* s. 118-119

⁴⁸ Holmboe (2016) s. 217.

⁴⁹ Kongeriket Norge Grunnlov 17. mai 1814 (Grunnloven) § 104 og barnekonvensjonen art. 2, 3, 6 og 12.

⁵⁰ General Comment No. 14 (29. mai 2013) The rights of the Child to have his or her best interest taken as a primary consideration (CRC/C/GC/14) avsnitt 39.

Hvor stor vekt som skal tillegges hensynet vil variere fra sak til sak, og hvor sterkt barnet er berørt og hvilke andre hensyn som gjøre seg gjeldende. Det er det konkrete barnets beste som skal vektlegges, og ikke hva som er beste for barn generelt.⁵¹ Dette kan bli på kanten med likhetsprinsippet om at like tilfeller skal behandles likt.

Mens avveiningene i det alminnelige rettssystemet bygger både på allmennpreventive og individualpreventive hensyn stiller dette seg annerledes når lovbrøyteren er barn. Ved straff av unge lovbrøytere er det særlig individualprevensjon og hensynet til den unge som individ som blir sentralt, og derfor i mindre grad de allmennpreventive hensyn. Dette er blant annet slått fast av Høyesterett.

”Der domfelte var under 18 år på gjerningstiden forskyves altså tyngdepunktet i avveiningen mellom de individualpreventive og de allmennpreventive hensyn: Det som i det lange løp alt i alt beste tjener barnets interesser trer i forgrunnen, og kan bare settes til side så lang det foreligger særlig tungtveiende allmennpreventive hensyn som ikke i tilfredsstillende grad også ivaretas av en dom om samfunnsstraff. Jo yngre barnet er, desto mer må det til.”⁵²

Individualprevensjon er altså synonymt med barnets interesser og barnets beste i følge Høyesterett. Derfor skal hensynet til barnets beste tillegges særlig vekt når lovbrøyteren var under 18 år på handlingstidspunktet. Barnets alder blir avgjørende for hvor mye det skal til for at allmennpreventive hensyn går foran barnets beste. Den svekkede betydningen av de allmennpreventive hensyn begrunnes i at barn mangler forutsetninger for å forstå og vurdere straffetrusselen, og de handler ikke ut i fra rasjonelle overveielser.⁵³ Dette er fulgt opp i flere Høyesterettsdommer.⁵⁴

Den avveiningen ble også fulgt opp i dom fra Borgarting lagmannsrett. I dommen ble begjæring om omgjøring fra betinget fengsel med ungdomsoppfølging som særvilkår til

---

⁵¹ Trude Haugli, ”Hensynet til barnets beste”, *Barnekonvensjonen*, Oslo 2012, Høstmælingen, Kjørholt, Sandberg (red), 2. Utgave, s. 53.

⁵² Rt. 2010 s. 1313 avsnitt 15.

⁵³ Rt. 2004 s. 804 avsnitt 25 og Johs. Andenæs, ”Straff og almenprevensjon” i *Straff, almenprevensjon og kriminalpolitikk*, Oslo 1990, s. 53-54.

⁵⁴ Se for eksempel Rt. 2013 s. 67 avsnitt 14.

ubetinget fengsel, på grunn av brudd på vilkår i ungdomsplan, ikke tatt til følge.⁵⁵

Begrunnelsen var at da domfelte var under 18 år på gjerningstiden forskyves avveiningen mellom de individualpreventive og de allmennpreventive hensyn, og det ble lagt vekt på det som i det lange løp best tjener barnets interesse.⁵⁶

2.5 Særlige bestemmelser om straff av unge lovbrøyttere

Selv om det i utgangspunktet er de samme lovene som gjelder for straff av barn som for voksne er det flere særbestemmelser om håndteringen av straff overfor unge lovbrøyttere.

Norsk rett består av en rekke folkerettslige forpliktelser for illeggelse av straff, og disse gjelder også ved straff av unge lovbrøyttere. De forpliktelser som følger av barnekonvensjonens er av særlig betydning og interesse i denne sammenheng. Inkorporeringen av barnekonvensjonen førte til økt fokus på barns rettigheter og barns rettsstilling i norsk rett.⁵⁷ Særskilte bestemmelser om straff av barn følger av barnekonvensjonen art. 37 og 40. Disse bestemmelsene må tolkes i samsvar med hensynet til barnets beste.⁵⁸

Av art. 37 bokstav b følger det at bruk av frihetsberøvelse og fengsling skal begrenses til de tilfeller der det er "siste utvei".⁵⁹ Begrensningen i bruk av frihetsberøvelse følger også av den ikke-bindende minimumsstandarden i Beijing-reglene art. 13 (1). Dette tilsier at frihetsberøvelse av barn bare kan skje dersom andre alternative tiltak ikke kan benyttes. En slik forståelse er også lagt til grunn av FNs Barnekomité.⁶⁰

Etter barnekonvensjonen art. 40 nr.1 er det lagt særlig vekt på at individualpreventive hensyn står sentralt ved straff av unge lovbrøyttere. Det følger av bestemmelsen at barn skal behandles på en måte som "tar hensyn til barnets alder og ønskeligheten av å fremme barnets re integrering, slik at det påtar seg en konstruktiv rolle i samfunnet". Dette er i samsvar med de særlige hensyn og avveininger som må gjøres ved straff av barn. Minsterettigheter vedrørende barns rettssikkerhet følger av art. 40 nr. 2.

---

⁵⁵ LB-2016-10364.

⁵⁶ Jf. Rt. 2010 s. 1313 avsnitt 15.

⁵⁷ NOU 2008: 15 s. 101.

⁵⁸ Barnekonvensjonen art. 3.

⁵⁹ NOU 2008: 15 punkt 7.3.2.6 sjettenne spalte.

⁶⁰ CRC/C/GC/10 punkt 28a.

Barnekomiteen har i sin generelle kommentar nr. 10 gitt tolkningsmomenter og retningslinjer som er viktige overfor barn som begår lovbrudd. Formålet med kommentaren er å understreke at barnekonvensjonen pålegger partene å utvikle og iverksette en helhetlig politikk for behandling av unge som er i konflikt med loven.⁶¹

En særbestemmelse i intern rett ved anvendelse av straff overfor unge lovbrøyttere følger av straffeloven § 33.

”Den som var under 18 år på handlingstidspunktet, kan bare idømmes ubetinget fengselsstraff når det er særlig påkrevd”

Denne bestemmelsene lovfester altså at barn kun kan idømmes fengsel når det er ”særlig påkrevd”.⁶² Bestemmelsen har sin bakgrunn i barnekonvensjonen art. 37, og må sees i sammenheng med barnekonvensjonene art. 3 om barnets beste. En lignende bestemmelse følger av strpl. § 174 om at personer under 18 år ikke bør pågripes med mindre det er ”særlig påkrevd”.

I forarbeidene til endringsloven ble det konstatert at norsk rett i all hovedsak oppfyller barnekonvensjonen.⁶³ Det er også antatt i juridisk teori at Norge i stor utstrekning oppfyller reglene i barnekonvensjonen i forhold til straffeforfølgning av barn.⁶⁴ Likevel har Norge møtt kritikk for sin håndtering av unge lovbrøyttere.

Barnekomiteen har anbefalt Norge å sette i verk tiltak for å sikre at barnets beste er et grunnleggende hensyn ved behandling av saker der barn her begått lovbrudd, og at det legges større vekt på hensynet til prevensjon og rehabilitering av barnet.⁶⁵ Barnekomiteen har vist bekymring for at barn i Norge ikke er særlig beskyttet og straffes etter samme regler som voksne. Barnekomiteen har anbefalt at det sørges for en helhetlig behandling av mindreårige.⁶⁶ I tillegg har Norge møtt kritikk i forbindelse med rapportering til andre FN-

---

⁶¹ CRC/C/GC/10 punkt 10.

⁶² Prop. 135 L (2010-2011) punkt 9.6.1.1.

⁶³ Ot.prop.nr. 45 (2002-2003) s. 24.

⁶⁴ Lucy Smith, ”FNs konvensjon om barns rettigheter”, *Barnekonvensjonen*, Høstmølingen, Kjørholt, Sandberg (red), 3. Utgave, Oslo 2016, s. 156.

⁶⁵ CRC/C/15/Add.126 (2000).

⁶⁶ CRC/C/NOR/CO/4 (2010).

organer som menneskerettighetskomiteen og menneskerettighetsrådet. Kritikken retter seg særlig mot at fengsling av barn, og manglende særskilt tilrettelegging for barn.

De nevnte bestemmelser tilsier at fengsel skal unngås for barn og i utgangspunktet være et siste alternativ, og straff i frihet og alternativer til straff er foretrukket. Forslagene om alternative tiltak og nye straffereaksjoner bygger i stor grad på kritikken og de anbefalinger som er gjort.⁶⁷

2.6 Strafferettslige reaksjoner overfor unge lovbyggere

Unge lovbyggere skal generelt dømmes mildere enn voksne da de blant annet ikke har den samme vurderingsevne som voksne og straff vil også gjerne virke mer belastende.⁶⁸ Det får betydning ved valg av straffereaksjon overfor unge lovbyggere. Særlig formildende momenter ved valg av straffereaksjon for unge lovbyggere er lav alder, modenhet og oppvekstvilkår. Det følger blant annet av strl. § 78 bokstav at den unge lovbyggers alder, under 18 år på gjerningstidspunktet, er ett formildende moment ved valg av straffeform. Forarbeidene oppstiller også flere momenter som blir sentrale ved vurdering av straffeutmålingen for unge lovbyggere.⁶⁹ For det første bør det gis reaksjoner som motiverer barnet til atferdsendring. For det andre er ønskelig å gi reaksjoner som er egnet til å fjerne eller reduserer risikofaktorer i barnets liv og samtidig styrke barnets ressurser. Til sist er det ønskelig å gi reaksjoner som engasjerer barnets nettverk, både privat og offentlig, slik at dette kan bidra til å fjerne eller redusere risikofaktorene og styrke barnet.

De overnevnte momentene tilsier at tradisjonell straff, og særlig fengselsstraff, ikke fungerer eller er ønskelig overfor barn i mange tilfeller. De nye strafferettslige reaksjonene av konfliktrådsloven 2014 kom som en løsning på dette. Ved innføringen av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging har man fått særlige straffereaksjoner som kan brukes overfor unge lovbyggere, som innebærer en straff i frihet ved oppfølging av saken i konfliktrådet basert på prinsippene for gjenopprettende prosess. Med ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon

---

⁶⁷ Prop. 135 L (2010-2011) punkt 2.3 s. 14.

⁶⁸ NOU 2008: 15 punkt 9.5.2 syvende spalte.

⁶⁹ *Op.cit.* trettende spalte.

sikres en sammenhengende kjede med alternative reaksjoner for unge lovbryttere, fra ordinær mekling til ungdomsstraff, basert på prinsippene for gjenopprettende prosess.⁷⁰

3 Gjenopprettende prosess

3.1 Innledning

Gjenopprettende prosess, ”restorativ justice”⁷¹, er alternativ tankegang som står sentral både nasjonalt og internasjonalt. Internasjonalt er det gitt både anbefalinger og direktiver som gjelder gjenopprettende prosess i straffesaker.⁷² I Norge er gjenopprettende prosess et av de gjennomtreddende formål bak straffesystemet.

Tankegangen om gjenopprettende prosess har røtter tilbake til flere tidlige kulturer og småsamfunn. Nærmere bestemt bygger det på forståelse og metoder som er kjent både fra arabisk, gresk og romersk sivilisasjon, og fra vår egen historie.⁷³ Gjenopprettende prosess, slik den praktiseres i dag i Canada, USA, Australia og deler av Europa, kan dateres til Nord Amerika på 1970-tallet og ”victim-offender reconciliation program”.⁷⁴

Gjenopprettende prosess brukes i dag i stor grad overfor unge lovbryttere og ved mindre alvorlige lovbrudd.⁷⁵ Erfaringer fra de siste års prosjekter viser at strafferettslige reaksjoner som bygger på gjenopprettende prosess, er særlig egnet for unge lovbryttere.⁷⁶ De nye strafferettslige reaksjonene for unge lovbryttere, også ungdomsoppfølging, baserer seg derfor på denne tankegangen.

3.2 Hva er gjenopprettende prosess?

Gjenopprettende prosess er en alternativ tankegang om hvordan man ser på konflikter og lovbrudd, og hvordan det bør reagere på dette. Hensikten med gjenopprettende prosess er å gjenopprette mest mulig av den skaden som offeret er blitt utsatt for gjennom en kriminell

---

⁷⁰ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.3.3.2.

⁷¹ Heretter ”gjenopprettende prosess” i tråd med begrepsbruken i Prop. 57 L (2013-2014).

⁷² For nærmere redegjørelse se Prop. 57 L (2013-2014) punkt 3.2 s. 16.

⁷³ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 3.1.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ Prop. 57 L (2013-2014) punkt. 2.5.1 s. 14.

⁷⁶ For nærmere redegjørelse se Prop. 135 L (2010-2011) kapittel 5.

handling.⁷⁷ Grunnlaget for den gjenopprettende prosess er altså en type alternativ reaksjonsmetode. Gjenopprettende er både en tankemåte, et fagfelt, sett med prinsipper, en type reaksjonsteori og lignende. Således er begrepet vidt. Den danske forfatteren Howard Zehr har forsøkt å gi en kortfattet definisjon.

”Gjenopprettende ret er en proces, hvor man så vidt mulig, involverer alle parthavere i en konkret lovovertrædelse. Man identificerer og forholder seg i fellesskab til skader, behov og forpligtelser i så høj grad som mulig.”⁷⁸

Det ligger fire kjerneverdier til grunn for gjenopprettende prosess.⁷⁹ Det skal for det første legges til rette for et frivillig møte mellom offer, gjerningspersonen og medlemmer av lokalsamfunnet der en drøfter den kriminelle handlingen og dens ettervirkninger. Videre forventes gjerningspersonen å forplikte seg til å reparere skaden vedkommende har forårsaket. Offer og gjerningspersonen skal også reintegreres som fullverdige, bidragende medlemmer av samfunnet. Tilslutt skal partene som er direkte involvert i eller berørt av en kriminell handling få et tilbud om å delta i løsningen av problemet. Det er mange ordninger som tar utgangspunkt i en slik gjenopprettende prosess basert på disse kjerneverdiene. I Norge er gjenopprettende prosess kjernen i konfliktrådsbehandlingen.

3.3 Gjenopprettende prosess i norsk rett

I norsk rett var det særlig en utvikling av tanken om alternativer til straff og gjenopprettende prosess fra 1970 og utover. I 1976 ble gjenopprettende prosess for første gang introdusert i Norge av Nils Christie, som i dag regnes som konfliktrådets far i Norge.⁸⁰

Som nevnt innledningsvis i kapitlet er gjenopprettende prosess nå et av de gjennomtrekkende formål bak det norske straffesystemet. Gjenopprettende prosess er således en grunnleggende tanke bak utviklingen av både konfliktrådet og straffegjennomføring generelt. Dette følger eksplisitt av konfliktrådsloven § 1 femte ledd og straffegjennomføringsloven § 2 andre ledd.

---

⁷⁷ <https://www.konfliktraadet.no/gjenopprettende-prosesser-i-mekling.311342.no.html>

⁷⁸ Howard Zehr, *Genopprettende ret – en lille bog om ret, uret og retfærdighed*. Akademisk Forlag, København 2008, side 52.

⁷⁹ NOU 2008: 15 punkt 3.4.

⁸⁰ Nils Christie, ”Konflikt som eiendom”, *Tidsskriftet for rettsvitenskap*, vol. 90 1977, s. 113.

Etter straffegjennomføringsloven § 16 siste ledd har man i norsk rett plikt til å tilby gjenopprettende prosess ved straffegjennomføring.

Konfliktrådsbehandling har eksistert i Norge siden 1981, og ble lovfestet ved lov om meglingsprosedyre i konfliktrådet ble vedtatt 1991 og innført 1992.⁸¹ Konfliktrådsloven av 1991 var den første av sitt slag i verden til å bli lovfestet. Tanken bak loven var å lovfeste prinsippene i gjenopprettende prosess og gjøre reglene landsomfattende. Ny lov om konfliktrådsbehandling ble innført i 2014, og gjenopprettende prosess er også det klare idealet bak hele den nye konfliktrådsloven.⁸² Konfliktrådsloven bygger på hensynet til lovbryteren, offeret og samfunnets behov for å finne enklere og billigere løsninger enn det tradisjonelle rettsvesenet.⁸³ Dette er i samsvar med prinsippene for gjenopprettende prosess.

Konfliktrådet er en statlig konflikthåndteringsinstans som finnes i alle kommuner. Sekretariat for Konfliktrådene fungerer som koordinerende organ, og er i dag styringsansvarlig for 22 lokale konfliktråd og ca. 130 ansatte.⁸⁴ Konfliktrådets formål følger av konfliktrådsloven § 1.

”Konfliktrådet har til oppgave å megle i tvister som oppstår på grunn av at en eller flere personer har påført andre en skade, et tap eller en krenkelse”.

Konfliktrådene behandler både sivile- og straffesaker. I 2016 mottok konfliktrådene til sammen 7434 saker, hvorav nesten halvparten (48 %) var straffesaker. Etter konfliktrådsloven § 1 annet ledd gjennomfører konfliktrådet de strafferettslige reaksjonene meklingsprosedyre i konfliktrådet, oppfølging i konfliktrådet, ungdomsoppfølging og ungdomsstraff.⁸⁵ Konfliktrådsbehandling kan ilegges av påtalemyndigheten eller idømmes av domstolene, men det stilles som vilkår at lovbryteren samtykker til slik behandling i samsvar med prinsippet om frivillighet.⁸⁶

---

⁸¹ For nærmere redegjørelse se Prop. 57 L (2013-2014) punkt 2.3.

⁸² Prop. 57 L (2013-2014) punkt 2.1.

⁸³ *ibid.*

⁸⁴ <https://www.konfliktraadet.no/om-konfliktraadet.311335.no.html>

⁸⁵ Strpl. § 71a og strl. §§ 37 i og 52 a.

⁸⁶ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.2.1.1.

4 Nærmere om ungdomsoppfølging

4.1 Innledning

Ungdomsoppfølging er en strafferettslig reaksjon etter straffeloven § 30 bokstav g forankret i konfliktrådet. Straffereaksjonens målgruppe er unge lovbrύτεe i en sårbar livssituasjon, hvor det antas at oppfølging kan bidra til en endring av atferd og en positiv utvikling.⁸⁷ Hensikten er at den unge lovbrύτεeren skal gis en konkret mulighet til å forså konsekvensene av det lovbruddet som er utført ved bruk av prinsippene for gjenoppbyggende prosess.⁸⁸

Ungdomsoppfølging grenser oppad mot samfunnsstraff, mens det er ikke trukket en nedre grense da det avgjørende for anvendelsen av reaksjonen er den enkeltes behov for oppfølging og lovbruddets alvorlighet. Forarbeidene presiserer at det ikke bør ilegges ungdomsoppfølging dersom den unge lovbrύτεeren ikke har behov for intensiv oppfølging.⁸⁹

De lovbrudd som har ført til at en ung lovbrύτεer har blitt ilagt eller idømt ungdomsoppfølging spenner over et bredt spekter. Vold av ulike alvorlighetsgrad og narkotika er de to kategoriene av lovbrudd som dominerer, mens andre eksempler er naskeri, tyveri, skadeverk og innbrudd.⁹⁰ Ofte har den unge lovbrύτεeren utført flere lovbrudd som til sammen gir grunnlag for ungdomsoppfølging.

En sak under ungdomsoppfølging inndeles gjerne inn i fem faser: illeggelse av reaksjonen, ungdomsstormøte, utarbeidelse av en ungdomsplan, oppfølging av planen, eventuell ny behandling i påtalemyndighetene eller domstolen ved brudd på ungdomsplan.⁹¹

I det følgende vil de ulike fasene ved ungdomsoppfølging belyses nærmere. Det vil redegjøres kort for adgangen til å ilegges og vilkårene for ungdomsoppfølging. Videre vil det sees nærmere på innholdet i og gjennomføringen av ungdomsoppfølging. Deretter vil det redegjøres for konsekvensene av at lovbrύτεeren bryter fastsatte vilkår eller utfører nye lovbrudd under gjennomføringen. I tillegg vil ungdomsoppfølging sees i forhold til de andre

---

⁸⁷ Prop. 57 L (2013-2014) s. 55.

⁸⁸ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.1.

⁸⁹ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.3.1.2.

⁹⁰ ”Rapport om tilbakefall i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging”, *Vedlegg til årsrapport 2016* (2015).

⁹¹ Holmboe (2016) s. 114.

strafferettslige reaksjonene under konfliktrådet for å få fram hva som skiller ungdomsoppfølging fra annen konfliktrådsbehandling. Til sist vil redegjøres for adgangen til å klage og bruk av juridisk bistand.

4.2 Ileggelse av ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon

4.2.1 Adgangen til å ilegge ungdomsoppfølging

Adgangen til å ilegge ungdomsoppfølging har forskjellig rettslig grunnlag.

Ungdomsoppfølging kan ilegges av påtalemyndigheten etter straffeprosessloven eller idømmes av domstolen etter straffeloven. Hvem som overfører saken til ungdomsoppfølging avhenger altså av om lovbyteren er siktet eller domfelt.⁹²

Påtalemyndighetene kan ilegge ungdomsoppfølging som vilkår for påtaleunntatelse etter strpl. § 69, som direkte overføring til konfliktrådet etter strpl. § 71 a annet ledd, jf. strl. § 30 bokstav g eller som vilkår for betinget bot overfor unge lovbytere etter strpl. § 53, jf. § 256.

Domstolene kan idømme ungdomsoppfølging som vilkår for betinget fengsel etter strl. § 37 bokstav i eller som betinget bot ovenfor unge lovbytere etter strl. § 53 fjerde ledd.

4.2.2 Vilkår for å ilegge ungdomsoppfølging

De generelle vilkårene for at en sak kan overføres til ungdomsoppfølging følger av strl. § 37 første ledd bokstav j, strpl. § 69 tredje ledd og strpl. § 71a.⁹³ Ungdomsoppfølging kan anvendes dersom lovbyteren var under 18 år på gjerningstidspunktet, saken egner seg for slik behandling og det foreligger samtykke fra lovbyteren og dens verger.⁹⁴ Det kreves ikke samtykke fra den fornærmede.

Samtykke fra den unge lovbyteren er absolutt vilkår både ved overføring til ungdomsoppfølging og godkjenning av ungdomsplan.⁹⁵ Hensikten med samtykke er å sikre at den unge lovbyteren er motivert til deltakelse. At deltakerne er motivert og samarbeidsvillige

---

⁹² Holmboe (2016) s. 115.

⁹³ Holmboe (2016) s. 116.

⁹⁴ Runar Torgersen, "Fra riksadvokaten. Riksadvokatens brev 16. januar 2015 om ungdomsstraff, ungdomsoppfølging, oppfølging i konfliktråd – foreløpige retningslinjer", *Tidsskriftet for strafferett 2015 s. 245-252*, s. 249.

⁹⁵ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.4.3 første spalte.

er nødvendig for at gjenopprettende prosess og gjennomføring av ungdomsoppfølging skal fungere.⁹⁶

Videre kreves det at samtykke er ”reelt og informert”.⁹⁷ Et reelt og informert samtykke forutsetter at den unge lovbryteren får kunnskap om de aktuelle vilkår i ungdomsplanen og at han erkjenner det faktum som er bevist og på den måten opptrer konstruktivt. Endelig forutsetter det at den unge lovbryteren gjøres klar over konsekvensene av at ungdomsplanen ikke godkjennes og eventuelle brudd på vilkår eller nye straffbare handlinger. Samtykke skal også være fritt i samsvar med prinsippet i gjenopprettende prosess om frivillighet.

I vurderingen av om saken er egnet for ungdomsoppfølging må det tas en særskilt vurdering av den enkelte sak. Dette følger av forarbeidene, som også oppstiller hvilke kriterier som kan være relevante i vurderingen av sakens egnethet.

*”Det må foretas en skjønnsmessig vurdering om reaksjonen vil være egnet i det enkelte tilfellet. I vurderingen må det blant annet ses hen til lovbruddets art og alvorlighet, gjerningspersonens alder, oppfølgingsbehov, risikonivå og motivasjon for å gjennomføre reaksjonen”.*⁹⁸

En personundersøkelse for mindreårige (PUM) etter strpl. § 161a første ledd annet punktum kan være et nyttig hjelpemiddel i vurderingen av om saken er egnet for ungdomsoppfølging. Som hovedregel må slik personundersøkelse foreligge når saken påtaleavgjøres med ungdomsoppfølging i konfliktrådet, jf. strpl. § 71a annet ledd, eller ved påtaleunntatelse som er gjort betinget ved vilkår om ungdomsoppfølging, jf. strpl. § 69 tredje ledd første punktum, jf. strl. § 53 nr. 3 bokstav i.⁹⁹ En slik undersøkelse kan blant annet gi en indikator på hvilke tiltak som kan være hensiktsmessige for den enkelte lovbytere å ha med i ungdomsplanen, men er ikke av rettslig betydning.

---

⁹⁶ *ibid.*

⁹⁷ Konfliktrådsloven § 11 første ledd annet punktum, jf. siste ledd.

⁹⁸ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.3.3.2 fjerde spalte.

⁹⁹ Torgersen (2015) punkt 2 første spalte.

4.3 Innholdet i og gjennomføring av ungdomsoppfølging

4.3.1 Innledning

Innholdet i og gjennomføring av ungdomsoppfølging reguleres av konfliktrådsloven kapittel IV. Regelverket er basert på prinsippene for gjenopprettende prosess. Bestemmelsene i kapittel IV bygger i stor grad på reglene for gjennomføring av ungdomsstraff i Prop. 135 L (2010-2011),¹⁰⁰ og er delvis inspirert av reglene om samfunnsstraff.¹⁰¹ Bakteppe for kapittel IV er nødvendigheten med klare rammer både for innhold og gjennomføring av reaksjonen, og hensynet til å sikre forutsigbarhet og likebehandling for lovbyteren.¹⁰² Det følger av legalitetsprinsippet grl. § 96 at bestemmelser som dreier seg om rettigheter og plikter for partene må inntas i lov. Dette er viktig for at den enkelte skal kunne forutse sin rettsstilling.¹⁰³ At det er gitt klare bestemmelser for innhold og gjennomføring blir blant annet viktig for at den unge lovbyteren kan forutse hvilke konsekvenser ungdomsoppfølgingen kan få for seg. Ved å forutse sin rettsstilling kan den unge lovbyteren gi ett fritt, reelt og informert samtykke.

Gjennomføringstiden for ungdomsoppfølging kan være på maksimalt ett år, og løper fra tidspunktet gjennomføres.¹⁰⁴ Normalt vil det være tilstrekkelig med gjennomføringstid på seks måneder, men den kan være på inntil ett år dersom det er hensiktsmessig.¹⁰⁵

Selve innholdet i og gjennomføringen av ungdomsoppfølging er tredelt, og består av flere obligatoriske deler.¹⁰⁶ For det først skal det gjennomføres et ungdomsstormøte etter konfliktrådsloven § 24. For det andre skal det utarbeides en individuelt tilpasset ungdomsplan etter § 25. Tilslutt skal planen gjennomføres og følges opp i henhold til konfliktrådsloven §§ 26 til 34.

---

¹⁰⁰ Prop. 57 (2013-2014) punkt 10.6.1.1 første spalte.

¹⁰¹ Holmboe (2016) s. 114.

¹⁰² Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.6.1.3.

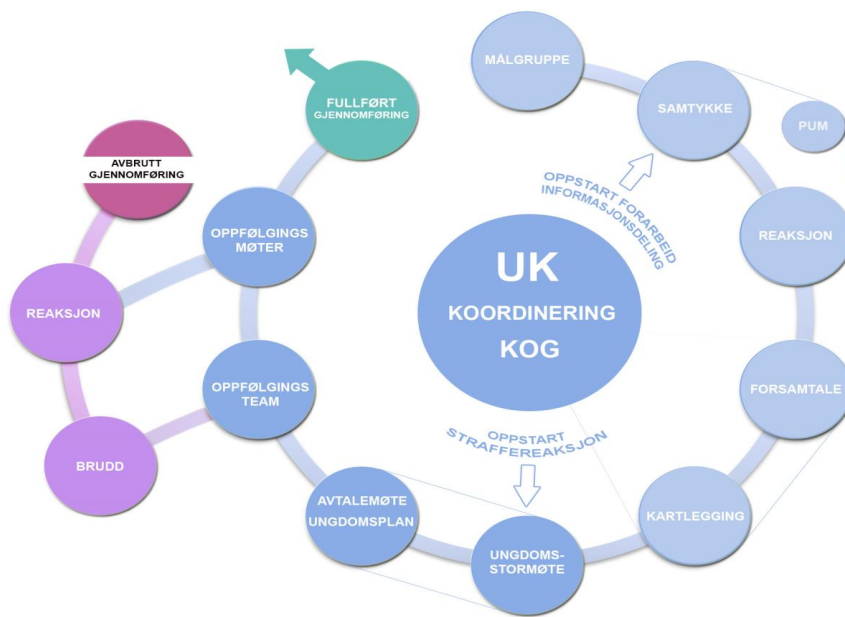
¹⁰³ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.2.4.1 syvende spalte.

¹⁰⁴ Konfliktrådsloven § 23.

¹⁰⁵ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.5.3.

¹⁰⁶ Konfliktrådsloven § 22.

De ulike prosessene i en sak under ungdomsoppfølging kan skisseres på følgende måte.¹⁰⁷

Etter konfliktrådsloven § 1 annet ledd er det konfliktrådet som har det overordnede ansvaret for å gjennomføre ungdomsoppfølging. Det særlige ansvaret for gjennomføringen innad i konfliktrådet ligger derimot hos ungdomskoordinatoren. Nærmere om dette følger av kapittel 5 og 6. I det følgende vil det redegjøres for det nærmere innholdet i de ulike prosessene ved ungdomsoppfølgingen.

4.3.2 Forberedelser til ungdomsstormøtet

Det første som må skje er at ungdomsoppfølging ilegges av påtalemyndigheten eller idømmes av domstolene. Den myndighet som ilegger ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon får i utgangspunktet ansvar for den forberedende fasen og oppstarten av ungdomsoppfølgingen.

Første steg i oppstarten blir å vurdere om vilkårene er oppfylt. Det må da vurderes om den unge lovbrøyteren er innenfor målgruppen, altså under 18 år på gjerningstidspunktet. Videre må det innhentes samtykke. Ilegges ungdomsoppfølging av påtalemyndigheten skal samtykke gis til påtalemyndigheten før overføring til konfliktrådet. Idømmes ungdomsoppfølging av retten må samtykke gis i forbindelse med straffesaksbehandlingen for retten. Deretter må det

¹⁰⁷ Figur brukt av konfliktrådet, se for eksempel <http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/10/Presentasjon-Lasse-Rolen-SLT-Gardermoen-febr-2016.pdf>.

vurderes om saken er egnet for ungdomsoppfølging. Når vilkårene anses oppfylt overføres saken til konfliktrådet.

Etter konfliktrådsloven § 24 første ledd skal forberedelsene til ungdomsstormøte starte ”straks” etter av saken er overført. Med ”straks” må forstås umiddelbart og normalt i løpet av en uke.¹⁰⁸ Det er viktig at saken behandles raskt da unge lovbytere er i en situasjon hvor forandring stadig skjer, og de derfor har et særlig behov for oppfølging som sikrer at utviklingen går i riktig retning. Riktig retning vil si at lovbyteren rehabiliteres, at man får styrket hans ressurser, redusert risikofaktorer osv.

En del av forberedelsene til ungdomsstormøtet er en forsamtale og kartlegging av saken. Ved at det gjennomføres en forsamtale skal den unge lovbyteren gis informasjon, bli motivert, få trygghet og forutsigbarhet, og få avklart eventuelle spørsmål.¹⁰⁹ En kartlegging innebærer at det skal sees nærmere på hva som er relevant i den enkelte sak for at lovbyteren skal få et best mulig grunnlag for et vellykket ungdomsstormøte. Den informasjonen som har kommet frem i forsamtalen er med å danne grunnlaget for kartleggingen. En del av kartleggingen blir å vurdere hvilke aktører som det blir viktig å ha med under ungdomsstormøtet. Hvem som kan være relevante aktører i et stormøte følger av konfliktrådsloven § 24 andre ledd andre setning. Etater må selv avgjøre om det ligger innenfor dere ansvarsområde å delta, og de kan ikke pålegges å være representert.¹¹⁰ Etater som ikke er anmodet til å møte kan ikke nektes å møte dersom de ønsker det.

4.3.3 Gjennomføring av ungdomsstormøtet

Etter at saken er kartlagt kan selve gjennomføringen av ungdomsoppfølgingen starte. Første skritt i gjennomføringen er ungdomsstormøtet. Hensikten med ungdomsstormøtet er en gjenopprettende samtale mellom fornærmede og den unge lovbytere, og utarbeidelse av en ungdomsplan som oppstiller tiltak og vilkår som forplikter lovbyteren under gjennomføringen.

---

¹⁰⁸ Prop. 57 L (2013-2014) s. 91.

¹⁰⁹ Se presentasjon av ungdomskoordinator Jane Heggheim v/Konfliktrådet Sogn og Fjordane - <https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/861120/Konfliktr%C3%A5det%20Ungdomsstraff-oppf%C3%B8lging.pdf>

¹¹⁰ Holmboe (2016) s. 122.

Nærmere om sammensetningen av ungdomsstormøtet ved ungdomsoppfølging følger av § 24 fjerde ledd. Det følger av forarbeidene at det ikke skal være obligatoriske deltakere i stormøte da hvem som bør delta beror på ungdommens nettverk og behov for støttetiltak.¹¹¹ At den unge lovbryterens nettverk engasjeres er et av de gjennomtreddende formål i en gjenopprettende prosess. Hvem som for øvrig skal delta beror på en konkret vurdering av den enkelte saken og den enkelte gjerningspersonen.¹¹² I motsetning til ved ungdomsstraff er ikke representanter fra politiet og kriminalomsorgen obligatoriske deltakere i stormøtet.

I prinsippet kan ungdomsstormøtet kun bestå av den unge lovbryteren og ungdomskoordinatoren da det er de som må godta ungdomsplanen. Dersom lovbryteren er under 18 år på tidspunktet for ungdomsstormøtet må også verges være til stede under ungdomsstormøtet etter § 24 fjerde ledd da verges samtykke til planen da er et vilkår.

Avslutningsvis følger det av § 24 siste ledd at ungdomsstormøtet kan deles opp i flere møter da fornærmede ikke skal være tilstede under utforming av ungdomsplanen. Dette er presisert i forarbeidene.

”Departementet vil imidlertid bemerke at det ikke er noe i veien for å dele opp i flere møter, for slik å hindre at sensitive opplysninger videreformidles til flere enn nødvendig og til personer uten taushetsplikt, herunder også fornærmede”¹¹³

I de saker hvor fornærmede møter gjennomføres først et gjenopprettende møte i samsvar med gjenopprettende prosess. Det gjenopprettende møtet ledes vanligvis av meklere fra konfliktrådet. Når gjenopprettende møte er gjennomført og partene har signert avtale forlater fornærmede med støttepersoner og meklere møtet. Deretter møtes kun partene som skal utforme ungdomsplanen. Utformingen av ungdomsplanen ledes av ungdomskoordinatoren.¹¹⁴

4.3.4 Ungdomsplan

Ungdomsplanen er en avtale som inneholder tiltak og vilkår som lovbryteren må overholde under gjennomføringen. Det blir ungdomsstormøtet sitt ansvar å utarbeide en slik individuelt

---

¹¹¹ Prop. 57 L (2013-2014) s. 65.

¹¹² *Op.cit.* s. 56.

¹¹³ Prop. 135 L (2010-2011) s. 125-126.

¹¹⁴ For nærmere redegjørelse se punkt 5.4 og 5.5.

tilpasset plan.¹¹⁵ Formålet med planen er å skape rammer i hverdagen til lovbrøyer og forhindre nye lovbrudd.¹¹⁶

Ungdomsplanen skal etter § 25 første ledd annet punktum godkjennes av ungdomskoordinator og den unge lovbrøyeren samt dens verger. Det er altså disse partene som har beslutningsmyndigheten ved gjennomføringen. Andre aktører som deltar i stormøtet kan komme med forslag og ha innflytelse på planen. Derimot har de andre aktørene ikke noen formell beslutningsmyndighet, men en mer rådgivende rolle.¹¹⁷

Videre regulerer § 25 første ledd tredje punktum hva som kan tas inn i planen. Hvilke tiltak som kan settes vil variere ut fra lovbruddets art, lovbrøyerens behov og nærmiljøets mulighet til å bidra. Dette begrunnes delvis i at ungdomsoppfølging skal rette seg mer mot lovbrøyerens individuelle behov enn en proporsjonal påføring av onder.¹¹⁸ Samlet må planen oppleves realistisk og som en adekvat reaksjon på den handling den skal bøte på.¹¹⁹ I alt skal ikke belastningen av tiltakene i ungdomsplanen være større enn det som ville vært tilfelle ved illeggelse av en annen strafferettslig reaksjon¹²⁰.

I § 25 første ledd tredje punktum bokstav a til h oppstilles særlige tiltak som planen kan inneholde. Listen er ikke uttømmende, jf. ordlyden ”blant annet”.¹²¹ Tiltakene som settes i den enkelte planen blir bestemmende for hva den unge lovbrøyeren blir forpliktet til i gjennomføringstiden, og blir således også bestemmende for hva som kan føre til brudd.

Tiltakene deles gjerne inn etter følgende typer; byggende, gjenopprettende, straffende og kontrollerende. Aktuelle tiltak av kontrollerende art er ruskontroll, forbud mot å oppholde seg på bestemte steder eller omgang med bestemte personer. Tiltak av rehabiliterende eller støttende art er for eksempel helse- og omsorgstjenester, sinnemestring, barneverntiltak eller tiltak som skal styrke ungdommens tilknytning til skole eller arbeid.¹²² Enkelte av de tiltak

---

¹¹⁵ Konflikttrådsloven § 25 første ledd første punktum.

¹¹⁶ <https://www.konflikttraadet.no/ungdoms-oppfoelging.372348.no.html>

¹¹⁷ Holmboe (2016) s. 129.

¹¹⁸ Op.cit. s. 131.

¹¹⁹ Prop. 57 L (2013-2014) s. 66.

¹²⁰ *ibid.*

¹²¹ *Op.cit.* s. 92.

¹²² Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.6.1.3 s. 66.

som følger av en ungdomsplan vil ofte være tiltak som lovbrøtere allerede har krav på i henhold til alminnelig velferdslovgivning.

Innholdet i ungdomsplanen skal legge et press på lovbrøteren, og på denne måten skape et vendepunkt ved at lovbrøteren stilles til ansvar for sine handlinger. Formålet med tiltakene er at nye lovbrudd forebygges uten at den unge gjøres til passive mottaker av hjelp.¹²³ Det stilles derfor krav til lovbrøtere som gjør at han aktivt må handle for å endre handlingsmønster.

Dersom partene ikke kommer til enighet, og det ender med at lovbrøter eller verge ikke samtykker, kommer ikke en ungdomsplan i stand. Foreligger ingen ungdomsplan er ikke forutsetningene for gjennomføring av ungdomsoppfølging til stede, og saken må behandles videre. Slike tilfeller reguleres av § 25 fjerde og femte ledd. Bestemmelsens fjerde ledd omhandler de tilfeller hvor ungdomsoppfølging er fastsatt av retten, og femte ledd de tilfeller hvor det er satt som vilkår av påtalemyndigheten. Ut ifra dette må det anses å foreligge lite fleksibilitet i reglene. Man er avhengig av at alle parter kommer til enighet. Dersom den unge lovbrøteren ikke er enig i vilkår som stilles kan ungdomskoordinatoren sendes saken tilbake til påtalemyndigheten eller retten for ny behandling.

4.3.5 Oppfølging

Etter ungdomsstormøtet er gjennomført og en ungdomsplan vedtatt skal lovbrøteren gjennomføre de tiltak og overholde de vilkår som er satt. Ansvar for oppfølgingen av lovbrøteren ligger hos et oppfølgingsteam.¹²⁴ Etter § 26 første ledd andre setning skal oppfølgingsteamet ”ledes av ungdomsordinator og består ellers av domfelte eller siktede, domfelte eller siktetes verger og andre som har oppgaver i forbindelse med gjennomføring av ungdomsplan”. Oppfølgingsteamet skal være individuelt sammensatt, og hvem som skal delta beror på de tiltakene som er avtalt i ungdomsplanen.¹²⁵ Møter mellom lovbrøteren og oppfølgingsteamet skal avholdes minst en gang i måneden.¹²⁶

---

¹²³ *ibid.*

¹²⁴ Konflikttrådsloven § 26 første ledd første setning.

¹²⁵ Prop. 57 L (2013-2014) s. 66.

¹²⁶ <https://www.konfliktraadet.no/ungdoms-oppfoelging.372348.no.html>

Underveis i gjennomføringen må det forventes at det kan skje endringer som gjør at ungdomsplanen må korrigeres eller ytterligere vilkår blir nødvendig. Dette blir oppfølgingsteamets oppgave å følge opp.

Særlige bestemmelser som kan gjøre seg gjeldende under oppfølgingen følger av konfliktrådsloven §§ 27 til 29. I § 27 oppstilles generelle minimumskrav som ikke kan fravikes i ungdomsplanen, og lovbryteren dermed må overholde i gjennomføringstiden. Videre følger det av § 28 at det å på ethvert tidspunkt i løpet av gjennomføringstiden kan fastsettes forbud mot bruk av alkohol eller ”andre berusende eller bedøvende midler”, men kun dersom det fremstår som nødvendig for å motvirke en straffbar handlinger. Underveis i oppfølgingen kan lovbryteren pålegges ruskontroll etter § 29. Bestemmelsen gir hjemmel til å undersøke om den unge lovbyteren overholder rusforbud etter §§ 25 eller 28, og om lovbyteren har overtrådt forbudet mot å opptre påvirket i møter etter § 27.

4.4 Konsekvenser av brudd eller nye straffbare handlinger

Dersom den unge lovbyteren ikke overholder ungdomsplanen eller gjennomfører nye straffbare handlinger kan det få konsekvenser. Konsekvensene av brudd på vilkår for ungdomsoppfølging følger av konfliktrådsloven § 33, mens konsekvensene av nye straffbare handlinger under gjennomføring av ungdomsoppfølging av § 34. Konsekvensene kan være bruddsamtale, nye vilkår eller tiltak eller ny behandling av saken. Hvilke konsekvenser som settes avhenger av omstendighetene. Samlet blir konsekvensene gjerne en strengere kontroll og tettere oppfølging.

Bestemmelsen i konfliktrådsloven § 33 svarer langt på vei til § 31 om brudd på ungdomsstraff og straffegjennomføringsloven § 58 om samfunnsstraff. Det som imidlertid skiller disse reglene fra hverandre er prosessen ved en bruddsak.¹²⁷ Etter § 33 første ledd kan lovbyteren bli pålagt å møte til samtale ved brudd på vilkår for ungdomsoppfølging. En slik samtale kalles bruddsamtale, og formålet er å motvirke nye brudd. Videre kan det etter § 33 annet ledd fastsettes ytterligere vilkår dersom det anses som nødvendig for å motvirke brudd.¹²⁸ Disse vilkårene kan allerede være fastsatt i ungdomsplanen.¹²⁹ Det må vurderes konkret om det er

---

¹²⁷ Konfliktrådsloven § 33 tredje ledd.

¹²⁸ Se Prop. 57 L (2013-2014) s. 97.

¹²⁹ Konfliktrådsloven § 25 første ledd.

grunn til å fastsette ytterligere vilkår, og det stilles krav om at den unge lovbrysteren også her samtykker til de nye vilkårene i henhold til prinsippet om frivillighet.

Ved nye brudd, etter gjennomført bruddsamtale eller fastsettelse av ytterligere vilkår, kan ungdomsadministrator velge enten å innkalle til et nytt ungdomsstormøte eller anmode påtalemyndighet om å reise bruddsak etter konfliktrådsloven § 33 tredje ledd. Det blir opp til påtalemyndigheten å vurdere om straffeforfølgning skal gjenopptas eller bringes inn for retten. Etter konfliktrådsloven § 33 siste ledd kan gjennomføringen av ungdomsoppfølgingen avbrytes dersom lovbrysteren ikke møter til bruddsamtale eller dersom lovbrysteren på nytt bryter vilkårene etter avholdt bruddsamtale. Saken sendes da tilbake for ny behandling, men finner ikke påtalemyndigheten eller retten grunn til å endre tidligere avgjørelse sendes saken tilbake til konfliktrådet.

Konsekvensene av en ny straffbar handling avgjøres av påtalemyndigheten etter konfliktrådsloven § 34. Bestemmelsen svarer til § 32 om ungdomsstraff og straffegjennomføringsloven § 59 om samfunnsstraff. Det første påtalemyndigheten må ta stilling til etter § 34 første ledd er om straffeskyld kan anses bevist for det nye forholdet, og om dette lar seg bevise i retten. Skal en ny straffesak gi grunnlag for bruddsak må den enten være avgjort eller pådømmes i samme sak som omgjøringen. Hva det nye forholdet skal føre til avgjøres av kompetent påtalemyndighet og vil avhenge av hvor alvorlig forholdet er.¹³⁰ Kompetansen er utvidet for enkelte lovbrudd, men hovedregelen er at påtalemyndigheten i politiet kan ta ut tiltale for lovbrudd som ikke medfører straff av fengsel i mer enn ett år.¹³¹ Gjennomføring av ungdomsoppfølging avbrytes når påtalemyndigheten gjenopptar straffeforfølgning eller bringer saken inn for retten.¹³²

Etter § 34 annet ledd kan det besluttes at gjennomføring avbrytes dersom påtalemyndigheten sikter lovbryster for ny straffbar handling og dette kan medføre at forfølgningen gjenopptas eller saken bringes inn for retten. Dette kan være særlig praktisk i de tilfeller hvor

---

¹³⁰ Strpl. §§ 65 til 67.

¹³¹ Strpl. § 67 første ledd.

¹³² Konfliktrådsloven § 34 første ledd siste punktum.

vurderingen av om saken skal bringes inn for retten hører under overordnet påtalemyndighet.¹³³

Statistikk viser at av de 27 sakene som var avsluttet pr. 31.08.2017, og det var foretatt en registrert av årsak til avslutning, var syv saker avsluttet pga. brudd på vilkår eller nye lovbrudd.¹³⁴ En sak ble avsluttet pga. brudd på vilkår, tre saker pga. nye lovbrudd, to saker pga. nye lovbrudd og brudd på vilkår, og en sak pga. nye lovbrudd før iverksettelse. Videre viser annen statistikk at det i 21 av 139 saker avsluttet per 31.12.2015, ble begått nye lovbrudd under straffegjennomføring.¹³⁵ I samtlige av de 21 sakene avgjorde påtalemyndighetene at gjennomføringen av ungdomsoppfølgingen likevel skulle fortsette, og alle ungdommene klarte til slutt å fullføre. Dette begrunnes med at i arbeidet med unge lovbrøyttere må det forventes tilbakefall underveis, og det blir da som nevnt tidligere oppfølgingsteamets oppgave å korrigere ungdomsplan for å følge opp ungdommen enda tettere.¹³⁶ Dette er i samsvar med hensynet til barnets beste og de særlige avveininger som må tas ved bruk av straffereaksjoner overfor unge lovbrøyttere. Hva som er til barnets best kan variere over tid og må derfor konstant være et moment i vurderingen, også av hvilke konsekvenser som kan være hensiktsmessig i det enkelte tilfellet.

4.5 Ungdomsoppfølging i forhold til annen konfliktrådsbehandling

4.5.1 Mekling i konfliktrådet

Mekling i konfliktrådet er en form for konfliktløsning utenfor domstolene, og går ut på at partene møtes i et gjenopprettende møte. Mekling i konfliktrådet som strafferettslig reaksjon følger av strpl. § 71a første ledd, jf. straffeloven § 30 bokstav g, og straffeloven § 37 i. Reaksjonen har ingen aldersavgrensning, og gjennomføres av en mekler.

Ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon skal supplere mekling i konfliktrådet, og på den måte gi et bredere spekter av reaksjoner som kan benyttes overfor unge lovbrøyttere.¹³⁷ En del av formålet med ungdomsoppfølging er å åpne for oppfølging i konfliktrådet utover

---

¹³³ Holmboe (2016) s. 167.

¹³⁴ Statistikk tilsendt på mail fra Seniorrådgiver Barbara Busic v/Sekreteriatet for Konfliktrådene (23.10.2017)

¹³⁵ ”Rapport om tilbakefall i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging”, *Vedlegg til årsrapport 2016* (2015).

¹³⁶ *ibid.*

¹³⁷ Prop. 57 L (2013-2014) s. 57.

ordinær mekling i egnede saker.¹³⁸ Ungdomsoppfølging skiller seg særlig fra ordinær mekling ved at oppfølging gjennomføres over tid og en egen ungdomskordinator har ansvaret.¹³⁹ Valget mellom mekling i konfliktråd og ungdomsoppfølging treffes blant annet ut ifra om lovbyteren har behov for oppfølging over tid og behovet for igangsettelse av særlig tiltak. I forarbeidene forutsettes det at ungdomsoppfølging derfor er en mer inngripende reaksjon enn overføring til mekling i konfliktråd.¹⁴⁰

4.5.2 Oppfølging i konfliktrådet

Oppfølging i konfliktrådet er også ny strafferettslig reaksjon av konfliktrådsloven 2014. Reaksjonen er hjemlet i strpl. § 71a første ledd, jf. straffeloven § 30 bokstav g, og straffeloven § 53 nr. 3. I likhet med ordinær mekling gjelder det ingen aldersavgrensning for oppfølging i konfliktrådet. Oppfølging er særskilt hjemlet i tillegg til ungdomsoppfølging da departementet anså det slik at saker hvor gjerningspersonen var over 18 år på handlingstidspunktet i enkelte tilfeller også kan egne seg for slik behandling i konfliktrådet.¹⁴¹ Mens ungdomsoppfølging i alle hovedsak er skilt ut som egen reaksjon av det formål å tydeliggjøre at unge lovbytere har spesielle rettigheter i kraft av å være barn.¹⁴² Den vesentlige forskjellen mellom generell oppfølging og ungdomsoppfølging er altså at ungdomsoppfølging gjelder for lovbytere under 18 år.

4.5.3 Ungdomsstraff

Ungdomsstraff regnes som straff etter strl. § 29, og reguleres nærmere av strl. kapittel 8 a. Det følger av forarbeidene at både alvorlighetsgraden ved lovbruddene og den subsidiære fengselsstraffen skiller ungdomsstraff fra de mindre alvorlige strafferettslige reaksjonene.¹⁴³ Både gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging innebærer oppfølging i konfliktrådet styrt av en ungdomskordinator. Det er likevel noen prinsipielle forskjeller mellom de to reaksjonene. For det første er ungdomsstraff en strengere reaksjonsform, og idømmes for mer alvorlige lovbrudd en ungdomsoppfølging. For det ander kan ungdomsstraff

---

¹³⁸ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.3.3.3.

¹³⁹ *Ibid.*

¹⁴⁰ Prop. 57 L (2013-2014) s. 54.

¹⁴¹ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.2.4.2 første spalte.

¹⁴² Prop. 57 L (2013-2014) s. 51.

¹⁴³ Prop. 135 L (2010-2011) punkt 10.

kun ilegges ved dom, mens ungdomsoppfølging også kan ilegges av påtalemyndighetene. I tillegg er gjennomføringstiden ved ungdomsstraff lengere.

Konfliktrådene har siden innføringen av reaksjonene i 2014 mottatt til sammen 1033 saker, og av disse er 133 saker om ungdomsstraff og 881 saker om ungdomsoppfølging.¹⁴⁴ Dette viser at ungdomsoppfølging er en vesentlig mer brukt reaksjonsform enn ungdomsstraff. Det kan tyde på at ungdomsoppfølging er en foretrukket reaksjonsform overfor unge lovbryttere. Eller det kan skyldes at flere unge lovbryttere begår mildere lovbrudd som kvalifiserer til ungdomsoppfølging og ikke ungdomsstraff. Ungdomsoppfølging kan da tenkes å være en mer forholdsmessig straffereaksjon ved at den står i rimelig forhold til den kriminelle handlingen mange unge lovbryttere utfører. Et resultat av ungdomsoppfølging kan da tenkes å være at flere som tidligere kun har blitt ilagt eller idømt en betinget straff når i tillegg får ungdomsoppfølging som særvilkår. Dette kan bidra til en bedre forebygging av uønsket adferd og nye lovbrudd i samsvar med det primære formålet med straff.

4.6 Konfliktrådets avgjørelser kan ikke påklages

Konfliktrådet er en del av forvaltningen, og forvaltningsloven gjelder således for konfliktrådenes virksomhet.¹⁴⁵ Generelt skal det være mulighet for å få overprøvd avgjørelser fattet av forvaltningen. En klageordning i forvaltningssaker skal sørge for at vedtaket er riktig, men også sørge for å gi borgerne trygghet på at de kan få overprøvd vedtak de mener er uriktig.¹⁴⁶ En slik klageordning finnes derimot ikke for avgjørelser fattet av konfliktrådet. Det følger av konfliktrådsforskriften § 10 at ”konfliktrådets avgjørelser kan ikke påklages”.

Begrunnelsen for at det ikke er gitt en klageadgang ved avgjørelser i konfliktrådet er vilkåret om samtykke. En av kjerneverdiene i gjenopprettende prosess og konfliktrådsbehandlingen er som nevnt tidligere frivillighet. Kravet om et ”reelt og informert” samtykke anses dermed å erstatte behovet for klage. Dette er i og for seg greit ved alminnelig mekling i konfliktrådet, men er mer problematiske ved ungdomsoppfølging. De tiltak som kan fastsettes i ungdomsplanen ved ungdomsoppfølging er mange, og kan ha ulikt innhold og intensitet. Det blir da krevende å informere om reaksjonenes innhold allerede før ileggelse av reaksjonene på

---

¹⁴⁴ Statistikk tilsendt på mail fra seniorrådgiver Barbara Busic v/Sekreteriatet for Konfliktrådene (23.10.2017)

¹⁴⁵ Konfliktrådsloven § 8.

¹⁴⁶ Holmboe (2016) s. 148.

en måte som gjør at det kan regnes som ”reelt og informert”.¹⁴⁷ Dette tilsier at gjeldende rett er problematisk.

4.7 Alminnelig forbud mot bruk av juridisk bistand

For øvrig kan nevnes at det etter konfliktrådsloven § 15 er alminnelig forbud mot bruk av advokat eller rettshjelper under ungdomsstormøtet ved ungdomsoppfølging. Dette er særlig for ungdomsoppfølging og begrunnes gjerne med at innholdet i ungdomsoppfølging er mindre inngripende enn for eksempel ungdomsstraff.¹⁴⁸ Ungdomsoppfølging er ment å erstatte bøde, påtaleunntatelse og betinget dom uten vilkår, og derfor anses ikke behovet for rettshjelp å være like stort da disse regnes som milde reaksjonsformer. Likevel kan også innholdet i ungdomsoppfølging oppleves inngripende. Mye av innholdet i de tiltak som fastsettes er likt ved ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Forskjellene ligger i bunn og grunn i gjennomføringstiden og den subsidiære fengselsstraff, og enkelte andre momenter.¹⁴⁹ Det tilsier at det burde vært de samme reglene for begge reaksjonene.

Etter konfliktrådsloven § 18 kan partene trekke seg fra avtale innen to uker ved saker fra påtalemyndigheten. Dette åpner for at lovbrøyteren kan drøfte saken med en advokat eller rettshjelper i etterkant av stormøtet. Slik får parten en mulighet til få kompetent hjelp til å vurdere de tiltak og vilkår som er satt i ungdomsplanen. Lovbrøyteren har kanskje vanskelig å selv å forstå betydningen av de tiltak og vilkår som er satt, og dermed kan det være nyttig å søke råd. Dersom vilkårene og tiltakene da ikke anses som rimelige kan lovbrøyteren trekke sitt samtykke innen to uker etter godkjent ungdomsplan.

Derimot kan det være at unge lovbrøytere under ungdomsoppfølging er i en særskilt situasjon som gjør det vanskelig å søke slik hjelp. Det er både økonomiske eller sosiale forskjeller som kan spille inn. Dette kan bidra til at de som er mer ressurssterke kan få en bedre behandling. Hvorvidt det skal oppnevnes forsvarer vil således bero på om det foreligger særlige grunner som tilsier det.¹⁵⁰ I slike tilfeller må behovet vurderes konkret, men vil nok sjeldent oppstå ved ungdomsoppfølging da det stort sett gjelder mildere lovbrudd og reaksjonsformer.

---

¹⁴⁷ Holmboe (03/2016) s. 237.

¹⁴⁸ Holmboe (2016) s. 126.

¹⁴⁹ For nærmere redegjørelse se punkt 4.7.3.

¹⁵⁰ Strpl. § 100 annet ledd.

5 Ungdomskoordinatorens roller

5.1 Innledning

Ungdomsoppfølging er som presisert i det foregående forankret i konfliktrådet. Det vil si at konfliktrådet har det overordnede ansvar for gjennomføringen av reaksjonen.¹⁵¹ Etter konfliktrådsloven § 3 første ledd skal det ved hvert konfliktråd være ansatt en eller flere ungdomscoordinatorer. Ungdomscoordinatoren har den lovregulerte funksjonen som ansvarlig for gjennomføring av ungdomsoppfølgingen etter kap. IV.¹⁵² Det innebærer at ungdomsoppfølging skjer i konfliktrådets regi med ungdomscoordinatoren i spissen.

Etter forarbeidene har ungdomscoordinatoren en administrerende og koordinerende rolle, både under ungdomsstormøtet og ved oppfølgingen av ungdomsoppfølging.¹⁵³

Ungdomscoordinatorens rolle er dermed sentral i både forberedelsesfasen og i oppfølgingsarbeidet med den enkelte ungdom, og blir på måten en tilnærmet uunnværlig brikke i ungdomsoppfølgingen.¹⁵⁴ Blant ungdomscoordinatorens oppgaver er å motivere, etablere, koordinere, stimulere, kontrollere, oppmuntre og rapportere. En koordineringsgruppe etableres gjerne som forum for drøfting og rådgivning for ungdomscoordinator, men opprettelse av en slik gruppe er ikke lovfestet.¹⁵⁵

Konfliktrådsloven oppstiller særlige krav til hvem som kan være ungdomscoordinator.¹⁵⁶ Disse kravene vil kort redegjøres for i neste punkt. Deretter vil hovedfokuset rettes mot de ulike rollene en ungdomscoordinator har under ungdomsoppfølging etter gjeldende rett.

5.2 Krav til ungdomscoordinator

Av konfliktrådsloven kapittel I følger bestemmelser om hvem som kan få stilling som ungdomscoordinator. Generelle krav følger av § 5 første ledd. Særlige sentralt er kravet om at ungdomscoordinatoren må være personlig egnet etter § 5 nr. 3. En ungdomscoordinator må

---

¹⁵¹ Konfliktrådsloven § 1 annet ledd.

¹⁵² Konfliktrådsloven § 3 første ledd andre ledd.

¹⁵³ *ibid.*

¹⁵⁴ Se <http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/10/Presentasjon-Lasse-Rolen-SLT-Gardermoen-febr-2016.pdf>.

¹⁵⁵ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.6.1.3.

¹⁵⁶ Konfliktrådsloven kapittel 1.

ha evne til både å koordinere, administrere, være konfliktløser og virke tillitsvekkende og lignende. Det gjør det særlig aktuelt å se hen til vedkommende sine holdninger, samfunnsforståelse og evne til å lytte, kommunisere, reflektere og skape rom for holdninger.¹⁵⁷ Det er ikke alle som har de egenskapene som kreves for å ha en stilling med et slikt ansvar.

Videre stilles det visse vandelskrav. De overtredelser som fører til utelukkelse fra stillingen som ungdomsordinator på grunn av vandel følger av konfliktrådsloven § 6. For å sikre at vandelen er i orden kreves det etter § 6 siste ledd første punktum at man ved første gangs oppnevning leverer en uttømmende og utvidet politiattest til konfliktrådet.¹⁵⁸

Ungdomsordinator har også en varslingsplikt når det foreligger forhold som gjør den enkelte uegnet til stillingen etter § 6 siste ledd. Har en person selv vært på kant med loven kan dette føre til at vedkommende anses uegnet som ungdomsordinator, blant annet fordi det kan svekke tilliten og troverdigheten til vedkommende.

5.3 Ansvar ved oppstarten av ungdomsoppfølging

Selv om det ikke fremgår klart av loven får ungdomskoordinatoren et ansvar og en rolle allerede ved oppstarten og forberedelsene av ungdomsoppfølgingen. Ungdomskoordinatorens rolle i denne fasen er lite regulert. Retningslinjene følger stort sett av konfliktrådenes interne praksis, og kan variere i hver enkelte sak.¹⁵⁹ En del av ungdomskoordinatorens ansvar blir ofte her å innhente samtykke, vurdere om saken er egnet for ungdomsoppfølging, gjennomføre en forsamtale og deretter kartlegge den enkelte sak som en del av forberedelsene til ungdomsstormøtet. Dette fremgår av figuren under punkt 4.3.

I og med at det er enkelte forskjeller knyttet til om lovbrøteren er siktet eller domfelt kan ungdomskoordinatorens rolle i oppstarten bli noe forskjellig avhengig på hvilken måte saken er overført til ungdomsoppfølging. Det er særlig i de sakene hvor ungdomsoppfølging er ilagt av påtalemyndighetene at ungdomskoordinatoren får en rolle allerede ved oppstarten.

---

¹⁵⁷ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 13.1

¹⁵⁸ Lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) § 41

¹⁵⁹ Se <https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/861120/Konklinktr%C3%A5det%20Ungdomsstraff-opp%C3%B8lging.pdf> og <http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/10/Presentasjon-Lasse-Rolen-SLT-Gardermoen-febr-2016.pdf>

Forarbeidet og vurderingen av om vilkårene for ungdomsoppfølging er oppfylt er i utgangspunktet påtalemyndighetens ansvar.¹⁶⁰ Slik det fremgår at konfliktrådenes egen praksis gis likevel en del av dette ansvaret til ungdomskoordinatoren. Ungdomskoordinatoren får på den måten ofte et ansvar allerede ved innhenting av samtykke og vurderingen om saken er egnet. Disse innledende prosessene skjer gjerne gjennom møter mellom ungdomskoordinatoren og den unge lovbyteren. Ungdomskoordinatoren skal motivere den unge lovbyteren til deltakelse, og på den måten innhente lovbyters samtykke. Videre skal ungdomskoordinatoren danne seg et inntrykk om reaksjonen er egnet for den enkelte lovbyter. En personundersøkelse kan som nevnt være et nyttig hjelpemiddel i vurderingen av om en sak er egnet for ungdomsoppfølging. Det er ikke noe i veien for at personundersøkelsen involverer ungdomskoordinatoren i de saker hvor det kan være aktuelt med ungdomsoppfølging.¹⁶¹ Her får ungdomskoordinatoren på mange måter rollen til påtalemyndighetene ved at den vurderer om vilkårene foreligger. På den måten fungerer ungdomskoordinatoren som portvakt ved at det er ungdomskoordinatoren som avgjør om den unge lovbyteren blir ilagt ungdomsoppfølging. Samtidig får ungdomskoordinatoren en rolle som sosialarbeider ved den fungerer som støtteperson til lovbyteren.

At forberedelsene til ungdomsstormøtet skal starte ”straks” etter at saken er overført gjelder uansett på hvilken måte saken er overført. En del av forberedelsene er en forsamtale og en kartlegging av saken. Forsamtalen gjennomføres gjerne av ungdomskoordinatoren. Formålet er at ungdomskoordinatoren skal bli kjent med lovbyteren, få informasjon som kan få betydning for gjennomføringen, gi motivasjon til å gjennomføre ungdomsoppfølging, gi lovbyteren trygghet og sikre forutsigbarhet for lovbyteren gjennom å opplyse om konsekvensene av ungdomsoppfølgingen.¹⁶² Det blir også ungdomskoordinatoren sitt ansvar å avklare eventuelle spørsmål som lovbyteren skulle ha.

Videre blir det ungdomskoordinatorens ansvar å kartlegge saken. Det vil si at det blir ungdomskoordinatorens oppgave å finne ut hva som er relevant i den enkelte sak for at lovbyteren skal få et best mulig grunnlag for et vellykket ungdomsstormøte. En del av

---

¹⁶⁰ Strpl. § 71a annet ledd, § 69 tredje ledd første punktum og strl. § 53 nr. 3 bokstav i.

¹⁶¹ Rapport ”Økt bruk av konfliktråd” (2010-2011) s. 85.

¹⁶² Se presentasjon av ungdomskordinator Jane Heggheim v/Konfliktrådet Sogn og Fjordane, <https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/861120/Konfliktr%C3%A5det%20Ungdomsstraffoppf%C3%B8lgning.pdf>

kartleggingen blir å avgjøre hvem som er relevante aktører. Det er ungdomskoordinatorens ansvar å sette sammen ungdomsstormøtet og sørge for at relevante aktører er til stede.¹⁶³ Da det ikke er noen obligatoriske deltakere i stormøte ved ungdomsoppfølging vil vurderingen av hvem som bør delta bero på ungdommens nettverk og behov for støttetiltak.¹⁶⁴ Ansvaret for å kalle inn relevante aktører innebærer at ungdomskoordinatoren må vurdere hver enkelt sak og se på hvilke aktører som kan være relevante å ha med under stormøtet. Hvem som innkalles til møtet vil ha betydning for hvilke tiltak som kan bli satt i planen, og hvem den unge lovbyteren må forholde seg til underveis i gjennomføringen. Forsamtalen kan være en viktig brikke i ungdomskoordinatorens kartleggingsprosess.

5.4 Ansvar for å lede ungdomsstormøtet

Ungdomskoordinatoren får deretter en sentral rolle under selve gjennomføring av ungdomsstormøtet. Ungdomskoordinatoren skal lede stormøtet, og får dermed både en administrerende og en koordinerende rolle.¹⁶⁵ I tillegg til å sette sammen ungdomsstormøtet blir det også ungdomskoordinatorens rolle å sørge for at møtet blir utført.

Ungdomskoordinatoren skal for det første sørge for at det gjenopprettende møtet blir gjennomført, altså at lovbyteren og fornærmede møtes og får sagt det som trengs. Deretter får ungdomskoordinatoren ansvaret for at ungdomsstormøtet får i stand en ungdomsplan i samsvar med konfliktrådsloven § 25.

5.5 Ansvar for utarbeidelse og godkjenning av ungdomsplanen

Det er i utgangspunktet ungdomsstormøtets ansvar å utforme ungdomsplanen. At ungdomskordinator leder ungdomsstormøtet innebærer at ungdomskoordinatoren har det endelige ansvaret for at ungdomsplanen kommer i stand. Det vil si at ungdomskoordinatoren får mye av det egentlig ansvaret for utarbeidelse av planen.

For at ungdomsplanen som er utformet av ungdomsstormøtet skal komme i stand må den godkjennes av ungdomskordinator, lovbyteren og eventuelt dens verger.¹⁶⁶ Det er altså ungdomskoordinatoren sammen med lovbyter, og eventuelt verger, som har beslutningsmyndigheten over innholdet i ungdomsoppfølgingen. Derfor kan stormøtet i

---

¹⁶³ Konfliktrådsloven § 24 andre ledd.

¹⁶⁴ Prop. 57 L (2013-2014) s. 65.

¹⁶⁵ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.6.1.

¹⁶⁶ Konfliktrådsloven § 25 første ledd annet punktum.

prinsippet kun bestå av den unge lovbyteren og ungdomskordinator. Det betyr at ungdomskordinator og lovbyter i realiteten kan være de eneste som lager planen. På den måten får også ungdomskordinatoren mye av det egentlig ansvaret for godkjenning av planen. Selv om det er flere aktører som vurderer aktuelle tiltak er det tilslutt ungdomskordinatoren og lovbyteren, og eventuelt verge, som tar den endelige avgjørelsen.

Konfliktrådsloven § 25 gir ingen uttømmende liste over tiltak i ungdomsplanen, og med det gis det rom for skjønn. Det gir ungdomskordinatoren stor frihet til å ilegge tiltak i planen som ikke er konkretisert i lov, altså utover det som følger av § 25 første ledd. Bakgrunnen for dette følger av lovutvalget som i 2008 forslo reglene for ikke å begrense ungdomsstormøtets mulighet til å ”sette inn tiltak som domfelte har behov for ut fra sin utvikling”.¹⁶⁷ Hvilke behov lovbyteren har må vurderes konkret i hver enkelt sak, og det er vanskelig å si hva som er si før reaksjonen er ilagt. At det ikke settes begrensninger medfører at ungdomskordinatoren bestemmelsesrett er vid, og det kan få store konsekvenser for den unge lovbyteren. Det blir blant annet vanskeligere for lovbyteren å forutse hva ungdomsoppfølgingen vil innebære, og på denne måten blir det vanskelig å gi et ”reelt og informert” samtykke. De beslutninger som ungdomskordinatoren tar kan fort innebære tiltak som lovbyteren anser som tyngende, og som ikke var forutsett ved første gangs samtykke. Dette kan bidra til at lovbyterens motivasjon blir svekket.

Det foreligger ingen klageadgang for ungdomskordinatorens avgjørelser.¹⁶⁸ Dermed stilles lovbyteren overfor to valg dersom den er uenig med ungdomskordinatorens beslutninger når ungdomsplanen skal godkjennes. Enten kan den samtykke til vilkår eller få saken sendt tilbake til ny behandling. Således får ungdomskordinatoren stor beslutningsmyndighet overfor den unge lovbytere. På denne måten blir ungdomskordinatoren en form for dommer ved at den fatter den endelige beslutning om hva lovbyteren blir forpliktet til. Er lovbyteren uenig kan den ”anke”, her ved å trekke sitt samtykke, eller den kan godta avgjørelsen.

Ut i fra dette må ungdomskordinatoren anses å ha en rolle som innebærer stor og skjønsmessig makt til å utforme planer og avtaler som griper inn i lovbyterens dagligliv.¹⁶⁹ At det kan settes tiltak og vilkår utover det som følger av konfliktrådsloven utfordrer det

---

¹⁶⁷ Se NOU 2008: 15 s. 182.

¹⁶⁸ Se punkt 4.6.

¹⁶⁹ Nils Christie, ”Widening the net. Restorativ Justice: An International Journal”, 3(1) 2015 s. 109-113, s. 113.

strafferettslige legalitetsprinsipp om at plikter må inntas i lov.¹⁷⁰ Videre utfordrer ungdomskoordinatorens rolle kjernen i konfliktrådsbehandlingen om bruk av lekfolk i meklingen. Ungdomskoordinator er ikke en lekmann og blir under utarbeidelse av ungdomsplanen blir ungdomskoordinatoren mye mer enn en mekler.

Nærmere instruksjoner om ungdomskoordinatorens ansvar følger av § 25 tredje ledd. Ungdomskoordinatoren gis først og fremst ansvaret for at ungdomsplanen gjennomføres. Lovgivningen er her konkret og legger ansvaret til ungdomskoordinatoren, men til syvende og sist ligger det endelige ansvaret på konfliktrådet som organ.¹⁷¹ Bestemmelsen i § 25 tredje ledd må ses i sammenheng med § 26 om oppfølgingsteam.

5.6 Ansvar for oppfølgingen

Ungdomskoordinatoren får videre ansvaret for oppfølgingen av ungdomsplanen.¹⁷² Ansvaret for gjennomføring av tiltakene i ungdomsplanen ligger i utgangspunktet hos et oppfølgingsteam, men ungdomskoordinatoren har det overordnede som teamets leder.¹⁷³ Dette innebærer blant annet å være støtte- og kontaktperson for lovbrøyteren under oppfølgingen, men også kontrollere at tiltak overholdes. Det blir også ungdomskoordinatorens ansvar å sørge for at det avholdes møter minst en gang i måneden.

I tillegg til ungdomskoordinatoren skal oppfølgingsteamet bestå av den unge lovbrøytere og dens verger, og eventuelt andre som har oppgaver i forbindelse med gjennomføringen.¹⁷⁴ Deltakerne i oppfølgingsteamet kan altså være de samme som under stormøtet, men også andre med tilknytning til den unge lovbrøyteren kan bes om å delta etter.¹⁷⁵ I dette får ungdomskoordinatoren et særlig ansvar ved at det er den som må ta vurderingen av hvem som kan være hensiktsmessig å ha med. Hvem som er med i oppfølgingen kan ha påvirkning på hvor vellykket gjennomføringen blir for den enkelte lovbrøytere. Ordlyden ”anmode” innebærer heller ikke her noen plikt for noen til å delta, altså har ungdomskoordinatoren ingen instruksjonsmyndighet.

---

¹⁷⁰ Grunnloven § 96.

¹⁷¹ Holmboe (2016) s. 140.

¹⁷² Konfliktrådsloven § 25 tredje ledd.

¹⁷³ Konfliktrådsloven § 26 første ledd første setning.

¹⁷⁴ Konfliktrådsloven § 26 første ledd andre setning.

¹⁷⁵ Konfliktrådsloven § 26 første ledd siste setning.

Det fremgår av forarbeidene at ungdomskoordinatoren kan overlate noe av ansvaret under oppfølgingen til andre deltagere i oppfølgingstema dersom disse samtykker.¹⁷⁶ Ansvaret kan delegeres til støttepersoner fra den unge lovbrüterens private nettverk eller representant fra en etat, som har betydning for lovbrüteren uten å ha direkte oppgaver under gjennomføringen.¹⁷⁷ En delegering kan være hensiktsmessig for å redusere arbeidsmengden til ungdomskoordinatoren. Det vil også medføre at flere personer får innflytelse og beslutningsmyndighet.

Under oppfølgingen vil det komme frem om tiltakene som er satt i ungdomsplanen fungerer eller ikke. I og med at unge lovbrüterer ofte er i en vanskelig og kompleks situasjon, og i en alder hvor det kan skje store utvikling over kort tid, kan hensynet til det enkelte barnets beste og hva som er i barnets interesse endre seg underveis. Dette krever at det må være mulighet for ungdomskoordinatoren å gjøre endringer underveis for å sikre en gode og skreddersydd ungdomsplan. Dette tilsier at det er et klart behov for fleksibilitet i ungdomskoordinatoren mulighet til å avslutte og iverksettelse av nye tiltak. Slik fleksibilitet kan derimot være problematisk med tanke på forutsigbarheten. At det kan skje endringer underveis gjør det enda vanskeligere for lovbrüterer å gi ett ”reelt og informert” samtykke ved at det blir enda vanskeligere å forutse de følger ungdomsoppfølging vil få.

Tiltak som viser seg ikke å være egnende kan avsluttes av ungdomskoordinatoren, og det må da tas en ny vurdering av andre tiltak som kan være mer passende.¹⁷⁸ Vurdering av iverksettelse av nye eller alternative tiltak må skje i samsvar med lovbrüterer og de andre deltakerne i oppfølgingsteamet. Ungdomskoordinatoren tar formelt sett ikke disse beslutningen på egenhånd. Derimot er det også her ungdomskoordinatoren og lovbrüterer, og eventuelt verge, som har den endelige beslutningsmyndigheten da det er disse som må godkjenne tiltakene.

5.7 Ansvar for å ilegge og kontrollere forbud

En del av ungdomskoordinatoren ansvar under gjennomføringen innebærer en særskilt myndighet til å pålegge forbud og kontrollere at forbud overholdes. Her får ungdomskoordinatoren en særlig rolle som både pålegger og kontrollerer.

---

¹⁷⁶ Prop. 57 L (2013-2014) s. 93 og Prop. 135 L (2010-2011) punkt 10.9.

¹⁷⁷ *ibid.*

¹⁷⁸ Prop. 57 L (2013-2014) punkt 10.6.1.3.

Etter konfliktrådsloven § 28 kan ungdomskoordinatoren når som helst under gjennomføringen forby bruk av alkohol og andre midler dersom det anses som ”nødvendig for å motvirke en ny straffbar handling som er rettet mot liv, helse eller frihet”. Et slikt forbud bør i utgangspunktet tas inn i ungdomsplanen, men dersom det ikke er gjort har ungdomskoordinatoren et særskilt hjemmel for å gjøre det i ettertid.¹⁷⁹ At det kan settes forbud gir ungdomskoordinatoren en utvidet beslutningsmyndighet overfor lovbryster da forbudet kan settes uten lovbrysterens samtykke. Særlig fordi ungdomskoordinatorens avgjørelser ikke kan påklages. Dette kan være problematisk da lovbryster risikerer at det fastsettes forbud uten mulighet for overprøving. Forbud er i selv tyngende, og ungdomskoordinatoren er her gitt et særlig ansvar som setter krav til særlig aktsomhet i sine vurderinger.

Fastsettelse av forbud innebærer derimot en plikt for ungdomskoordinatoren ved det skal vurderes om forbudet skal opprettholdes eller oppheves.¹⁸⁰ Dette skal ungdomskoordinatoren vurdere jevnlig og uavhengig av om lovbrysteren ber om det.¹⁸¹ Forbud kan altså ikke opprettholdes uten at det foreligger rimelig grunn. Dette kan anses å veie noe opp for at det ikke stilles vilkår om samtykke og den manglende klageadgangen.

Videre får ungdomskoordinatoren en særlig rolle som kontrollerer ved at den har ansvaret for undersøke om vilkår og forbud etter konfliktrådsloven §§ 25 bokstav f og 28 overholdes.¹⁸² Ordlyden ”skal” i § 29 første punktum tilsier at ungdomskoordinatoren har plikt til å foreta kontroll i et hvert enkelt tilfelle, men ungdomskoordinatoren må kunne vurdere intensiteten av kontrollen.¹⁸³ Etter § 29 første ledd annet punktum kan kontrollen innebære uanmeldte besøk i hjemmet. Bestemmelsen tilsvarende straffegjennomføringsloven § 56 første ledd annet punktum om samfunnsstraff. Forskjellen fra samfunnsstraff er at ved ungdomsoppfølging gjennomføres kontrollen av ungdomskoordinatoren, og ikke kriminalomsorgen. Grensene for ungdomskoordinatorens kontroll følger av forarbeidene til straffegjennomføringsloven.

---

¹⁷⁹ Prop. 57 L (2013-2014) s. 95.

¹⁸⁰ Konfliktrådsloven § 28 annet ledd.

¹⁸¹ Prop. 57 L (2013-2014) s. 94.

¹⁸² Konfliktrådsloven § 29 første ledd.

¹⁸³ Holmboe (2016) s. 150.

”Besøk i hjemmet skal ikke medføre et større inngrep enn hva som er nødvendig for å avdekkes om rusforholdet er brutt. Som regel vil det være tilstrekkelig at den domfelte møter kriminalomsorgen i døra”¹⁸⁴

Ungdomskoordinatoren har også hjemmel til å undersøke at den unge lovbyteren overholder forbudet mot å møte påvirket til møter etter § 27. Her skal ungdomskoordinatoren undersøke forholdet snarest dersom det er ”grunn til å anta at den domfelte eller siktede møter påvirket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler”.¹⁸⁵

Hva ungdomskoordinatorens kontroll kan bestå i følger av konfliktrådsloven § 29 første ledd tredje punktum og andre ledd andre punktum. Ungdomskoordinatoren kan pålegge den unge lovbyteren å utføre en ”urinprøve, utåndingsprøve eller blodprøve eller medvirke til annen undersøkelse som kan skje uten fare eller særlig ubehag”. Ungdomskoordinatoren kan ikke gjennomføre prøve med tvang mot lovbyteren.¹⁸⁶ Derimot kan det anses som brudd på vilkår dersom lovbyteren nekter å gjennomføre slik prøve. Ungdomskoordinatoren må da vurdere å kalle inn til bruddsamtale etter konfliktrådsloven § 33. Manglende etterlevelse av rusprøve etter § 29 er ikke nevnt i § 33, men dersom den unge lovbyteren nekter å gjennomføre rusprøve vil det være bevismoment for at forbud er brutt.¹⁸⁷ En slik kontroll er et viktig middel i bevissikringen for behandling av en eventuell bruddsak.

5.8 Adgang til å utsette gjennomføring

Ungdomskoordinatoren får videre en særlig adgang til å utsette gjennomføring av ungdomsoppfølging.¹⁸⁸ Utsettelse kan skje av hensyn til den unge lovbyterens helsetilstand eller andre tungtveiende grunner. Etter forarbeidene kan avbrudd i gjennomføringen kun skje dersom problemene ikke kan løses på annen måte.¹⁸⁹ Kortvarig sykdom gir dermed ikke grunnlag for utsatt gjennomføring, og gjennomføringstiden vil i slike tilfeller fortsette å løpe under sykefraværet. Beslutter ungdomskoordinatoren utsettelse stoppes gjennomføringstiden.

---

¹⁸⁴ Ot.prp. nr. 5 (2000-2001) s. 174.

¹⁸⁵ Konfliktrådsloven § 29 annet ledd.

¹⁸⁶ Prop. 135 L (2010-2011) s. 95.

¹⁸⁷ Holmboe (2016) s. 151.

¹⁸⁸ Konfliktrådsloven § 30 første punktum.

¹⁸⁹ Prop. 57 L (2013-2014) s. 94.

Gjennomføringstiden begynner ikke å løpe igjen før årsaken til avbruddet ikke lenger er til stede.

Beslutning om utsettelse av gjennomføring krever ikke samtykke fra den unge lovbyteren, og beror således på ungdomskoordinatorens egen vurdering av saken. Dette innebærer at ungdomskoordinatoren alene har beslutningsmyndighet i avgjørelse om utsettelse.

Ungdomskoordinatoren kan da velge å stoppe saken selv om lovbyteren ikke anser det som nødvendig. På den måten blir det også her stort rom for ungdomskoordinatoren's skjønn. En utsatt gjennomføring kan oppleves som en belastning for lovbyteren ved at tiltak blir pålagt over lengere tid enn forutsatt. Den unge lovbyteren står fritt til å trekke sitt samtykke dersom gjennomføring anses å være så byrdefullt at det foretrekkes at saken sendes tilbake til ny behandling.¹⁹⁰ Dette blir lovbyterens eneste mulighet da det ikke foreligger noen klageadgang.

5.9 Ansvar for å igangsette tiltak ved brudd på gjennomføring

En del av ungdomskoordinatoren's ansvar blir også å følge opp saken når den unge lovbyteren har brutt vilkårene eller utført ny straffbar handling. Det er særlig ved brudd under gjennomføring at ungdomskoordinatoren får en sentral rolle. Ved nye straffbare handlinger under gjennomføringstiden er det påtalemyndigheten som avgjør om straffefølgningen skal gjenopptas eller om saken skal bringes inn for retten.

Ved forsettlige eller uaktsomme brudd på tiltak eller vilkår under gjennomføringen kan ungdomskoordinatoren pålegge den unge lovbyteren å møte til samtale etter konfliktrådsloven § 33 første ledd. Normalt skal ungdomskoordinatoren gi den unge lovbyteren en muntlig advarsel før det innkalles til slik bruddsamtale, men det er ikke noe krav.¹⁹¹ Bruddsamtalet har som formål å rette opp den skade som er gjort og motvirke nye brudd.¹⁹² I tillegg til bruddsamtale kan ungdomskoordinatoren fastsette ytterligere tiltak for å forhindre nye brudd etter § 33 annet ledd. Ved ungdomsoppfølging må det vurderes konkret om det er grunn til å fastsette ytterligere vilkår, og det er også her krav om at lovbyter samtykker til vilkårene.

---

¹⁹⁰ Konfliktrådsloven § 11.

¹⁹¹ Prop. 57 L (2013-2014) s. 96.

¹⁹² *Op.cit.* s. 97.

Ved nye brudd etter opprinnelig bruddsamtale kan ungdomskordinator velge enten å innkalle til nytt ungdomsstormøte eller anmode påtalemyndighet om å reise bruddsak etter § 33 tredje ledd. Ungdomskordinatoren må kunne velge dette i stedet for å innkalle til en ny bruddsamtale eller møte i oppfølgingsmøtet.¹⁹³ Dersom ungdomskordinatoren anmoder bruddsak sendes saken tilbake til påtalemyndigheten.

Ungdomskordinatoren kan etter § 33 siste ledd siste punktum velge å avbryte ungdomsoppfølgingen dersom den unge lovbrøyteren ikke møter til bruddsamtale eller på nytt bryter vilkårene etter bruddsamtale. Dette gjelder også der lovbrøyteren etter gjennomført bruddsamtale på nytt bryter vilkårene.¹⁹⁴ Denne regelen forutsettes brukt der ungdomskordinatoren vil sende saken tilbake til påtalemyndigheten. Finner ikke retten eller påtalemyndigheten noe grunn til å endre tidligere avgjørelse må saken sendes tilbake til konfliktrådet. En ungdomskordinatoren blir da igjen ansvarlig for gjennomføringen av ungdomsoppfølgingen.

Ved brudd får altså ungdomskordinatoren særlig to sentrale roller. Det blir ungdomskordinatorens ansvar både å forhindre brudd og å avgjøre konsekvensene av brudd. Gjeldene rett setter retningslinjer for hva ungdomskordinator kan foreta seg ved brudd, og dette binder ungdomskordinatoren avgjørelser. Likevel blir det til slutt opp til ungdomskordinatorens skjønn å avgjøre hva som skal være konsekvensen av hvert enkelte brudd. Det kan medføre at lovbrøyteren ikke får tilstrekkelig muligheten til å vurdere konsekvensene av sine handlinger i forkant. At ungdomskordinatoren gis rom for skjønn er problematisk både fordi det krever mye av ungdomskordinatoren samtidig som at det strider med det strafferettslige legalitetsprinsipp.

---

¹⁹³ Holmboe (2016) s. 165.

¹⁹⁴ *Ibid.*

6 Vurderinger av gjeldende rett

6.1 Har ungdomskoordinatoren for mange roller?

Etter en tolkning av gjeldende rett er det klart at ungdomskoordinatoren får mange ulike roller i ungdomsoppfølgingen. Dette følger klart av både lovteksten, forarbeider og konfliktrådspraksis.¹⁹⁵ Ungdomskoordinatoren får en sentral rolle både i oppstarten, forberedelsen, gjennomføringen og oppfølgingen. Dette innebærer at ungdomskoordinatoren blant annet får rolle som portvakt, påtalemyndighet, leder, koordinator, administrator, dommer og kontrollerer. I tillegg får ungdomskoordinatoren roller på et mer personlig og sosialt plan, som blant annet sosialarbeider, mekler, støtte- og kontaktperson. På den måten blir ungdomskoordinatoren en tilnærmet uunnværlig brikke i ungdomsoppfølgingen. Spørsmålet er om ungdomskoordinatoren kan anses å ha for mange roller, og om dette på noen måte medfører at gjeldende rett er problematisk.

”Det føles ille å være så pessimistisk som jeg er her. Jeg håper min pessimisme vil vise seg å være ubegrunnet og at de som ønsker å bevare den sivile karakteren ved vårt system vil lykkes”¹⁹⁶

Dette uttalte Nils Christie i etterkant av innføringen av de nye strafferettslige reaksjonene i 2014. Christie stilte seg særlig kritisk til ungdomskoordinatoren rolle. Han mente blant annet at de nye reaksjonene mangler de garantier som binder domstolene ved utmåling av ordinær straff, og det innebærer at ungdomskoordinatoren, som han kaller eksperter, får for stor og skjønsmessig makt til å utforme planer og avtaler som griper inn i lovbyrterens dagligliv.¹⁹⁷ Dette mente han reiser spørsmålet om det er forsvarlig med en slik vid hjemmel når ungdomsplanen ikke lenger skal godkjennes av domstolen for dette innebærer mye makt til ungdomskoordinatoren. Christie mente at ungdomskoordinatoren på den måten blir både dommer, sosialarbeider og politimann, i en og samme person, og at dette går på bekostning av lekmenn som i den opprinnelige ordningen utgjorde kjernen i meklingen mellom partene.¹⁹⁸ På den måten får ungdomskoordinatoren mange roller i prosessen som kan være vanskelig å

---

¹⁹⁵ Se punkt 5.2 til 5.9.

¹⁹⁶ Christie (2015) s. 109-113.

¹⁹⁷ *Op.cit.* s. 113.

¹⁹⁸ Halvorsen (2017) s. 204.

sjonglere, og dette utfordrer kjernen i konfliktrådsbehandlingen om at det er ”vanlig” personer som skal ta seg av meklingen. Dette er noen av de momenter ved ungdomskoordinatorens roller som er kritisert, og som reiser noen relevante spørsmål.

6.1.1 I strid med ideene bak gjenopprettende prosess?

For det første kan det reises spørsmål om ungdomskoordinatorens mange roller kan anses å være i strid med ideen om gjenopprettende prosess. Ungdomsoppfølging er en strafferettslig reaksjon hvor gjennomføringen ansvaret er lagt til konfliktrådet som er en del av forvaltningen. I en vanlig straffesak eller sak for forvaltningen er de ulike rollene fordelt på forskjellige personer i ulike stillinger og med forskjellige ansvarsområder. For eksempel kan de ulike rollene i en straffesak fordeles mellom sosialarbeider, politi, påtalemyndighet og dommer. At ungdomskoordinatoren er gitt alle disse rollene kan anses som et forsøk på å bevare en av kjerneverdiene i gjenopprettende prosess og konfliktrådsbehandlingen ved at det er en person får ansvaret. Derimot med et noe uheldig resultat.

Normalt består konfliktrådsbehandling kun av et gjenopprettende møte hvor det er en mekler som får hovedansvaret for gjennomføring. Problemet er at normal konfliktrådsbehandling, i form av mekling i konfliktrådet, og ungdomsoppfølging er grunnleggende forskjellig.¹⁹⁹ Det samme gjelder rollene som vanlig mekler og ungdomskordinator. Ungdomskoordinatoren er ikke lekmann, men ansatt i konfliktrådet med særlig kompetanse og dermed ansvar for gjennomføring for ungdomsoppfølging. I stedet for at ungdomskoordinatorens roller ivaretar kjerneverdien i gjenopprettende prosess går det på bekostning av lekfolksprinsippet. Dette er noe av essensen i Christies kritikk hvor han mener at ungdomskoordinatorens rolle utfordrer konfliktrådets sivile karakter. Med dette kan man si at ungdomskoordinatorens ansvar strider med ideen bak gjenopprettende prosess, og det tyder på at ungdomskoordinatoren er tillagt for mange roller.

6.1.2 For mye ansvar?

For det andre kan det reises spørsmål om ungdomskoordinatoren har for mange roller ved at den er tillagt for mye ansvar. Det at ungdomskoordinatoren har så mange ulike roller og regnes om en uunnværlig brikke innebærer at ungdomskoordinatoren er tillagt for mye ansvar. At det ligger et slikt stort ansvar på en person innebærer at det må stilles klare krav til

---

¹⁹⁹ Se punkt 4.5.1.

den som skal ha stillingen på et mer personlig og psykologiske plan. Ungdomskoordinatoren må blant annet klare å balansere rollen som leder og støtteperson, beslutningstaker og sosialarbeider og så videre. Samtidig må kreves det at ungdomskoordinatoren kan sikre godt samarbeid og handle i samsvar med lovbryteren eget beste. Dette stiller klare krav til ungdomskoordinatorens egenskaper og egnethet.

Både ved lov og i praksis stilles det strenge krav til hvem som kan ha rolle som ungdomskoordinator.²⁰⁰ Det stilles blant annet klare krav til ungdomskoordinatorens egnethet ved ansettelse i konfliktrådet. Det vil si at det ikke er hvem som helst som sitter på ansvaret, men kun de som anses å være særlig egnet.

Selv om det stilles klare krav til den som kan ha stilling som ungdomskoordinatoren kan det tenkes at det kan oppstå rollekonflikter når ungdomskoordinatoren har så mange ulike roller. En rollekonflikt kan særlig oppstå forbi mange av rollene er motstridende. Rollen som beslutningstaker innebærer at man er i stand til å ta beslutninger. Rollen som støtte- og kontaktperson krever empati og forståelse. At man er støtteperson innebærer at man bli betrodd informasjon som kan stille en i etiske dilemmaer som beslutningstaker. Det kan oppstå situasjoner som gjør at ungdomskoordinatoren stilles overfor dilemmaer som kan være vanskelig å takle, og i verste fall få uheldige konsekvenser for lovbryteren. Dette innebærer som sagt at det kreves mye av ungdomskoordinatoren også utover kravet om egnethet. Ungdomskoordinatoren må klare å balansere de ulike roller som i utgangspunktet gjerne er gitt til ulike personer fordi de krever ulik egenskaper og kompetanse. Dermed må ungdomskoordinatoren finne den hårfine balansen mellom de ulike rollene den har. Det kan være vanskelig å få til, og tilsier at ungdomskoordinatoren i utgangspunktet har for mange roller.

Samtidig kan det også anses som hensiktsmessig at mange flere roller er samlet på en hånd. Ved å ha alle rollene kan ungdomskoordinatoren bli den mest egnede til å ta avgjørelse hva som er til det beste for den enkelte lovbyteren ved at den følger lovbyteren gjennom hele prosessen. At det er en person som får alle disse rollene helt fra oppstarten tilsier at den får svært god innsikt i saken, og et tett bånd til den unge lovbyteren. Dermed blir det gjerne ungdomskoordinatoren som kjenner lovbyteren best, og vet hva som er til den unge lovbyterens beste under hele prosessen.

---

²⁰⁰ Se punkt 5.2.

Det kan således være nyttig å samle flere roller på en hånd av hensyn til barnets beste. Barnets interesse og barnets beste skal være sentral ved alle avgjørelser overfor barn.²⁰¹ Det kan anses å være til barnets beste at det er den som følger barnet gjennom hele prosessen og slik kjenner barnet godt som fatter avgjørelser som får særlig påvirkning for barnet. At allmennpreventive hensyn ikke får like stor betydning kan tilsi at det kan være riktig å gå bort fra de normale rollefordelingen, og heller sette individet i fokus. Setter man barnet som individ i fokus er det på flere måter hensiktsmessig at ungdomskoordinatoren er gitt flere sentrale roller.

Unge lovbyteren er ofte i en kompleks og vanskelig livssituasjon, og det er ofte påvirkende grunner til at de er i den situasjonen de er.²⁰² Den unge lovbyters tidligere erfaringer og vanskelige situasjon kan bidra til unge lovbytere har vanskelig for å knytte tillitt til autoriteter. Det kan dermed være viktig for lovbyteren at de har en person å forholde seg til i hele prosessen, fra start til slutt. Ved at det er en person, ungdomskordinator, som har den ledende rollen gjennom hele prosessen får ungdommen en person å forholde seg til og knytte tillitt til uten at det oppleves like truende. En ungdomskordinator kan også fremstå som mer nøytral, særlig for lovbyteren, enn for eksempel politiet. Dette kan bidra til lovbyteren i tillegg til tillit også får respekt for ungdomskoordinatoren. At lovbyteren har respekt for ungdomskoordinatoren kan gjøre det lettere å akseptere at ungdomskoordinatoren fatter beslutninger på ens vegne.

I tillegg til at det kan være nyttig for selve barnet at mange av rollene under ungdomsoppfølging er samlet hos en person, kan det også være hensiktsmessig for selve gjennomføringen. Det er mange aktører som kan være inn i bildet under gjennomføringen. Dermed kan det være viktig at hovedansvaret gis til en person, som tar lederrollen både for å innkalle og sørge som enighet. Med dette sikres også behovet for forutsigbarhet ved at den unge lovbyteren vet hvem man har å forholde seg til i alle prosesser. Dette tilsier at det på flere måter er nyttig at ungdomskoordinatoren har mange roller. Likevel om det kan oppstå problematikk rundt rollekonflikter, og det er ikke uproblematisk at det stilles så mange krav til ungdomskoordinatoren personlig egenskaper.

---

²⁰¹ Se punkt 2.4.

²⁰² Se punkt 2.1.

6.1.3 For mye makt?

Til sist kan man reises spørsmål om ungdomskoordinatoren ved å ha mange roller får for mye makt. Dersom man ser ungdomskoordinatoren roller i et maktfordelingsperspektiv kan ungdomskoordinatoren få både den lovgivende, utøvende og dømmende makt under ungdomsoppfølgingen. Ungdomskoordinatoren får en lovgivende rolle ved at den setter tiltak og vilkår som binder lovbyteren. Utøvende ved at den har ansvaret for oppfølgingen, altså at ungdomskoordinatoren overholder vilkårene og tiltakene som er satt. Tilslutt dømmende gjennom at den kan fatte bindende beslutninger overfor den unge lovbyteren. Disse rollene skal i utgangspunktet holdes adskilte og fungere uavhengig av hverandre. Det blir derimot ikke tilfellet ved ungdomsoppfølging, og på den måten havner ungdomskoordinatoren mange roller på kanten med maktfordelingsprinsippet og alminnelig strafferettslig praksis. At rollene ikke er fordelt kan som nevnt skyldes at gjennomføringen er den del av konfliktrådsbehandlingen hvor det er vanlig at ansvaret ligger på den person. Derimot svekker dette den unge lovbyterens rettsstilling, og kommer på kanten med legalitetsprinsippet.

Ungdomsoppfølging er som nevnt en strafferettslig reaksjon med bakgrunn i de særlige bestemmelser om straff av barn.²⁰³ Det betyr at det strafferettslige legalitetsprinsippet også står sentralt ved ungdomsoppfølging. Som særlig problematisk med tanke på legalitetsprinsippet er at ungdomskoordinatoren er gitt et stort rom til å legge vilkår som ikke følger av loven. Gjeldende rett åpner dermed i for stor grad for ungdomskoordinatoren skjønn. Ungdomskoordinatoren kan på den måten få stor påvirkning overfor unge lovbytere uten at de har rett til for eksempel å klage eller få juridisk bistand.²⁰⁴ Dette strider også med kjernen i forvaltningen som konfliktrådet som nevnt er en del av. Det tilsier at ikke alle regler som gjelder for generell konfliktrådsbehandling er like egnet for ungdomsoppfølging.

Den manglende klageadgangen kan få uheldige konsekvenser for den unge lovbyteren. Det kan blant annet innebære at dersom lovbyteren er uenig i koordinatorens beslutninger blir lovbyterens eneste mulighet å trekke sitt samtykke slik at saken sendes tilbake til påtalemyndighetene for ny behandling. Med dette risikerer lovbyteren at det fastsettes tyngende vilkår som ikke kan overprøves. Ved ny behandling risikerer også lovbyter en strengere og mer belastende reaksjonen enn ungdomsoppfølgingen. Konsekvensene kan på

---

²⁰³ Se punkt 2.2.2 og 2.5.

²⁰⁴ Se punkt 4.6 og 4.7.

den måten bli store for lovbrøyteren. Manglende klageadgang bryter også med en av barns minsterettigheter etter barnekonvensjonen art. 40 nr. 2 bokstav b punkt v som fastslår at lovbrøyter har en rett til å få saken overprøvd.

En klageordning kan være hensiktsmessig særlig fordi ungdomsoppfølging som skiller seg fra alminnelig konfliktrådsbehandling ved at det skjer ved oppfølging og ileggelse av tiltak. Det blir dermed mer likt et vanlig forvaltningsvedtak som normalt kan overprøves. Det er mye som tyder på at folks oppfatning av rettssystemet som rettferdig kan bidra til at de overholder lover. Unge lovbrøytere som opplever at de kan klage på vedtak som de finner urimelige kan ha lettere for å akseptere at de må bøye seg for lovlige vedtak.²⁰⁵

Det kan også anses som problematisk at ungdomskoordinatoren skal motiverer og innhente samtykke til en strafferettslig reaksjon som de selv får ansvaret for og mye makt over når samtykke foreligger. Når reglene i gjeldende rett tillegger en person så stor makt kan det tenkes at enkelte kan utnytte dette.

Mange av de mer problematiske elementene ved ungdomskoordinatoren roller knytter seg til manglende eller snever regulering. Etter en tolkning av gjeldende rett fremstår det stort sett som at ungdomskoordinatoren står alene i mange av sine beslutninger og på den måten får for stor beslutningsmyndighet. Andre parter fremstår som mer passive parter i prosessen, for eksempel ved at bruken av koordineringsgruppe ikke er lovfestet. Følgelig kan det fremstå som at ungdomskoordinatoren har for mange roller og at dette kan innebære for mye makt.

6.1.4 Begrensninger i utøvelsen av reell makt

Rekkevidden av maktutøvelsen begrenses derimot av at ungdomskoordinatoren i praksis sjeldent, og i prinsippet aldri, er alene om ansvaret og beslutningene. Det vil si at de rollene ungdomskoordinatoren kan få alltid er knyttet tett opp til samarbeid med andre involverte i den unge lovbrøyterens straffegjennomføring.

Dette innebærer at det er flere parter med i alle prosesser, og som i praksis får sentrale roller selv om dette ikke fremgår like klart av loven. Blant annet er koordineringsgruppe (KOG) og andre parter i oppfølgingsteamet viktige, og selvfølgelig også lovbrøyteren. Avgjørelser fattes altså i dialog med andre og gjennom samarbeid, og ikke alene. Dermed blir ikke

---

²⁰⁵ Holmboe (2016) s. 148.

ungdomskoordinatorens beslutningsmyndighet like stor i virkeligheten som det kan fremgå av gjeldende rett. Dette poengtert også ungdomsordinator jeg har vært i kontakt med på spørsmål om hun ser på gjeldende rett som problematisk.

”Leser man loven bokstavelig, så kan det se ut som at ungdomskoordinatoren er tillagt stor makt. Vi kan heller ikke se bort fra at noen ungdomsordinator kan – i en fjern framtid – benytte seg av denne makten. Rent praktisk er hverdagen nokså annerledes.

Straffereaksjonen baserer seg på et tett samspill med ungdom, foreldre og samarbeidspartnere. Dette er styrken i denne straffereaksjonen. Dette innebærer at ungdomskoordinatoren sjeldent eller aldri tar beslutninger uten at dette er vurdert og drøftet med de impliserte partene. Til syvende og sist er det selyfølgelig vi som ungdomscoordinatorer som har ansvaret, men med gode drøftinger og refleksjoner sammen med støttespillere i oppfølgingsteamet, KOG og om nødvendig påtalemyndigheten.”²⁰⁶

Gjeldende rett gir altså ansvaret til ungdomskoordinatoren, men i utøvelsen blir ungdomscoordinatorene i praksis avhengig av flere. Det innebærer at makten i realiteten er begrenset. Det blir således viktig med et godt samarbeid mellom de ulike aktørene ved utarbeidelse av ungdomsplanen og ved gjennomføring av tiltakene. God kommunikasjon blir nøkkelen, både for å lykkes med gjennomføring og for å unngå at det noen får for mye makt. Kommuniserer og samarbeider ikke partene blir det vanskelig å gjennomføre ungdomsoppfølgingen. Et godt forhold mellom ungdomscoordinatoren og den unge lovbrøyteren blir også en forutsetning. Et velfungerende forhold blir en forutsetning for å oppfylle intensjonen bak straffereaksjonen ungdomsoppfølging og bidra til en gjenopprettende prosess, og forberede barnet til å bli en bedre borger.

I alt fremstår det som at så lenge den rette balansen opprettholdes og ungdomscoordinatoren er bevisst på de ulike rollene og det ansvaret han har vil det ikke være problematisk at den får mange roller. Således kan man ikke si at ungdomscoordinatoren har for mange roller. Det er derimot enkelte aspekter som tilsier at gjeldende rett ikke er uproblematisk.

---

²⁰⁶ Kommentar fra ungdomscoordinator Turid Rendum v/ Konfliktrådet i Trøndelag, avd. Trondheim (mail 10.11.2017).

6.2 Ivaretar gjeldende rett rettssikkerheten til unge lovbytere?

Drøftelsene av ungdomskoordinatorens mange roller viser at det er problematiske elementer ved gjeldende rett. Spørsmålet blir i det følgende om ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon og ungdomskoordinatorens rolle i dette ivaretar den unge lovbyters rettssikkerhet.

Slik gjeldende rett er i dag kan det virke som at ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon er vellykket. Det er mange saker som gjennomføres og det er relativt lav tilbakefallsprosent. Sekretariatet for Konfliktrådene sier seg fornøyd med dagens ordning.²⁰⁷ Det er likevel momenter ved reaksjonen som er kritisert, og som tyder på at rettssikkerheten ikke er tilstrekkelig ivertatt.

Rettsikkerhet omhandler hvordan forholdet mellom borgere og lovgiver, og domstolen og forvaltningen bør være. Rettsikkerhet skal blant annet skape forutberegnelighet for lovbyteren. Forutberegnelighet oppnås generelt ved lovreguleringer og klare regler for hva avgjørelser kan gå ut på, hvilke kriterier som gjelder og fremgangsmåten som skal benyttes.

Ungdomsoppfølging er hjemlet i lov, både gjennomføring og innhold.²⁰⁸ Før ungdomsoppfølging starter skal også lovbyter gjøres kjent med hva ungdomsoppfølgingen innebærer. På bakgrunn av dette gir lovbyteren sitt samtykke til gjennomføring. Som nevnt tidligere i avhandlingen bygger ungdomsoppfølging på frivillighet, og samtykke er dermed et absolutt krav.²⁰⁹ Lovbyteren må gjøres klar over hvilke alternativer den står overfor både dersom den samtykker og dersom den ikke samtykker. Problemet er at det er krevende å informere om reaksjonens innhold før reaksjonen og individuelt tilpassede tiltak ilegges. Dermed kan det bli vanskelig for lovbyteren å gi et ”reelt og informert” samtykke. Samtykke kan på mange måter ikke anses å være reelt når lovbyteren ikke er fullt klar over hvilken betydning reaksjonen vil ha.

Et annet problem kan være at mange av de som arbeider med ileggelse, kanskje særlig i påtalemyndighet, ikke har nok kunnskap om hva reaksjonen innebærer. Uten tilstrekkelig kunnskap blir det vanskelig å gi den unge lovbyteren tilstrekkelig informasjon. Det må være en forutsetning at den myndighet som ilegger ungdomsoppfølging kan gi informasjon om hva

---

²⁰⁷ Se ”Rapport om tilbakefall i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging”, *Vedlegg til årsrapport 2016* (2015).

²⁰⁸ Se punkt 4.3.

²⁰⁹ Se punkt 4.2.2.

reaksjonen vil innebære for at lovbrøtere skal kunne gi et informert samtykke. Dette stiller klare krav til både påtalemyndigheten og domstolene, og også ungdomskoordinatoren som gjerne får en sentral rolle ved innhenting av samtykke.

Årsaker til avslutning av ungdomsoppfølging har vært mulig å registrere fra 01.01.2017. Av de 277 innkomne sakene i inneværende år er 27 avsluttet per 31.08.2017. Av de 27 avsluttede sakene ble 10 avsluttet pga. trukket samtykke, hvorav ni før signert ungdomsplan og en etter signert ungdomsplan.²¹⁰ Tallene tyder på at mange ikke forstår hva ungdomsoppfølging innebærer, og at forutberegneligheten dermed ikke er god nok. Dersom lovbrøteren hadde vært mer klar over hva planen innebærer, ville kanskje ikke så mange trukket sitt samtykke.

Rettsikkerhet innebærer videre at det skal være mulighet til å få overprøvd avgjørelse, enten ved anke eller klage til overordnet organ. En slik rett følger også av barnekonvensjonen art. 40 nr. 2 bokstav b.

Ved at ungdomskoordinatoren har mange roller under ungdomsoppfølging kan det også tenkes å oppstå rollekonflikter.²¹¹ Dette kan også svekke den unges rettsikkerhet, blant annet ved at ungdomskoordinatoren ikke klarer å sjonglere og finne den rette balansen mellom de ulike rollene. Det kan gå utover den unge lovbrøterens oppfølging, for eksempel ved at nødvendige tiltak ikke igangsettes eller at det igangsettes for strenge tiltak.

Et av de mer problematiske elementer ved ungdomskoordinatoren roller er dens beslutningsmyndighet, og lovbrøterens manglende klageadgang. Konfliktrådets avgjørelser kan som sagt ikke påklages.²¹² At det ikke finnes noen klageadgang er i strid med lovbrøteres rettsikkerhet ved at man ikke har mulighet til å få prøvd saken sin før den eventuelt sendes tilbake til ny behandling. Det er da ingen mulighet for å få overprøvd ungdomskoordinatoren beslutninger. Eneste mulighet blir å trekke samtykke slik at vilkår for ungdomsoppfølging ikke lenger foreligger, slik at saken sendes tilbake og må behandles på nytt.

Et dobbelt krav om samtykke kan være et rettsikkerhetstiltak²¹³, men det løser ikke alle problemer. Når den unge lovbrøteren samtykker før pådømmelse er ikke ungdomsplanen

---

²¹⁰ Statistikk tilsendt på mail fra seniorrådgiver Barbara Busic v/Sekretariatet for konfliktrådene (23.10.2017).

²¹¹ Se punkt 6.1.

²¹² Se punkt 4.6 og 6.1.3.

²¹³ Se punkt 4.3.2.

fastsatt, og ungdomsstormøtet settes etter at ankefrist er utløpt. Det er altså for sent å anke da, dersom han anser vilkårene i ungdomsplanen som for streng.

Videre kan det være problematisk at unge lovbrøyttere ikke har rett til juridisk bistand under ungdomsoppfølging.²¹⁴ Juridisk bistand kan bidra til bedre forutberegnelighet og informert samtykke. Innholdet i ungdomsoppfølging kan også virke inngripende for den unge lovbrøytteren. Rett til bistand burde dermed også gjelde ved ungdomsoppfølging som et rettssikkerhetstiltak. Man kan på denne måten få en bedre vurdering av saken og ungdomskoordinatorens beslutninger. En nøyere vurdering av ungdomskoordinatorens beslutninger kan veie noe opp for mangelen på klageadgang. Retten til å trekke avtalen etter konfliktrådsloven § 18 veier noe opp for manglende rett på bistand, men som nevnt er det ikke alle som har mulighet til å søke slik bistand.²¹⁵

Den lange ventetiden er et annet problematisk element som er trukket frem i etterarbeidet. I underveisrapport fra Nordlandforskning fremgår det at det er et generelt mønster at det tar for lang tid fra lovbrudd avdekkes til oppfølgingen av ungdommen starter.²¹⁶ Dette er i strid med konfliktrådsloven som fastsetter at forberedelse skal skje ”straks” etter ileggelse av hensyn til den unge lovbrøytteren.²¹⁷ Den lange ventetiden må oppleves som en stor belastning og har problematisert de unge lovbrøytteres problemer ytterligere.²¹⁸ En hurtigere oppstart er dermed ønskelig, og kan være positivt både for lovbrøytteres motivasjon og fremgang. Skjer det ikke en forbedring på dette område vil ungdomsoppfølgingen risikere å miste sin hensikt. En løsning kan være ansettelse av flere ungdomskoordinator eller en bedre fordeling av de mange oppgaver som i dag ligger til ungdomskoordinatoren.

Ut fra de overnevnte momenter svikter gjeldende rett den unge lovbrøytteres rettssikkerhet på enkelte området. Dette tilsier at det bør gjøres endringer i dette som sikrer de unge lovbrøytteres rettssikkerhet, og at det er forbedringspotensialer i reglene.

---

²¹⁴ Se punkt 4.7.

²¹⁵ *ibid.*

²¹⁶ Se Nordlandforskning sin rapport, ”Stemmer ”kartet” med ”terrenget”, *Underveisrapport fra en følgeevaluering av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging*, NF rapport nr. 7/2016.

²¹⁷ Se punkt 4.3.2.

²¹⁸ <http://www.nordlandforskning.no/aktuelt/ungdomsstraff-moter-utfordringer-article5371-155.html>

7 Avsluttende vurderinger

De foregående redegjørelser og drøftelser viser at ungdomskoordinatoren klart har mange roller og mye ansvar, og dette er ikke uproblematisk for den unge lovbyteren. Dette tilsier at det er forbedringspotensialer i gjeldende rett, særlig med tanke på ivaretagelse av den unge lovbyteres rettssikkerhet.

Etter min mening kan det for det først være hensiktsmessig med en klageadgang. Det kan bidra til at færre saker avsluttes før ungdomsoppfølgingen er gjennomført, særlig med tanke på samtykke. En klageadgang kan videre hindre at saken må behandles på nytt, og bidra til å redusere arbeidsmengden til påtalemyndighetene og domstolene. For det andre kan en rett til juridisk bistand, på lik linje med ungdomsstraff, bidra til å sikre den unge lovbyterens rettssikkerhet ytterligere.

For det tredje kan det være på plass med en mer helhetlig regulering på området for å gi mindre rom for skjønn. Eksempelvis kan en lovfestet bruk av koordineringsgruppe være et nyttig tiltak da ungdomskoordinatoren ville fått en lovbundet plikt til samarbeid. Dette kan fungere som sikkerhetsventil slik at man unngår at noen kan finne på å utnytte seg av den makten som gjeldende rett i dag kan anses å åpne for.

Både ungdomsoppfølging som strafferettslig reaksjon og ungdomskoordinatoren rolle i dette er fremdeles relativt nytt. Det må dermed forventes at det vil skje endringer og tilpasninger av systemet etter hvert. Det skal bli spennende å følge med på utviklingen fremover.

Særlig skal det bli spennende å se hva Nordlandsforskning kommer frem til i sin følgerapport.²¹⁹ Nordlandsforskning har fått mandat fra Justis- og beredskapsdepartementet til å følge opp prosessen over til de nye strafferettslige reaksjonene, og studere om det nye lovverket fungerer etter hensikten. Med denne rapporten vil det nok komme flere konkrete forslag til endringer. Om dette vil innebære forslag om klageadgang, rett til juridisk bistand og endringer i ungdomskoordinatoren rolle under ungdomsoppfølging gjenstår å se.

---

²¹⁹ Forskningsprosjektet "Evaluering av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging" (01.01.2015-31.12.2018).

Kildeliste

Lover

Kongeriket Norges Grunnlov av 17. Mai 1814 (Grunnloven)

Almindelig borgelig Straffelov av 22. Mai 1902 nr. 10 (straffeloven)

Lov 22. Mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

Lov 21. Mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Lov 18. Mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff (straffegjennomføringsloven)

Lov 20. Mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)

Lov 26. Mars 2010 nr. 9 om vergemål (vergemålsloven)

Lov 20. Juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven)

Forskrift 30. Juni 2014 nr. 1097 om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsforskriften)

Forarbeider og stortingsdokumenter

NOU 2008: 15	Barn og straff – utviklingsstøtte og kontroll
Ot. Prp. nr. 90 (2003-2004)	Om lov om straff (straffeloven)
Prop. 135 L (2010-2011)	Endringer i straffeloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven, konfliktrådsloven m.fl. (barn og straff)
Prop. 57 L (2013-2014)	Lov om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven)
Innst. 268 L (2013-2014)	Innstilling fra juristkomiteen om lov om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven)

Rettspraksis

Lagmannsrettspraksis

LB-2016-10364

Høyesterettspraksis

Rt. 1977 s. 1207

Rt. 2004 s. 804

Rt. 2010 s. 1313

Rt. 2013 s. 67

Rt. 2015 s. 1388

Internasjonale kilder

Konvensjoner

De forente nasjoner internasjonale konvensjon av 20. November 1989 om barnets rettigheter (barnekonvensjonen).

Vienna Convention on the Law of Treaties, vedtatt 23. mai 1969 (Wien-konvensjonen).

Generelle kommentarer

General Comment No. 10
25. april 2007, Children`s rights in Juvenile Justice (CRC/C/GC/10).

General Comment No. 14
29. mai 2013, The rights of the Child to have his or her best interest taken as a primary consideration (CRC/C/GC/14).

Merknader til rapporter

- CRC/C/15/Add.126 Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child NORWAY, 28. juni 2000.
- CRC/C/NOR/CO/4 Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child NORWAY, 29. januar 2010.

Litteratur

- Andenæs (1962) Andenæs, Johs., *Statsforfatningen i Norge*, 3 utgave (Oslo 1962), s. 352.
- Andenæs (1990) Andenæs, Johs., ”Straff og almenprevensjon” i *Straff, almenprevensjon og kriminalpolitikk* (Oslo 1990) s. 53-54.
- Andenæs (2009) Andenæs, Johs., *Norske straffeprosess*, 4. Utgave, samlet utgave ved Tor-Geir Myhrer (Oslo 2009).
- Christie (1977) Christie, Nils, ”Konflikt som eiendom”, *Tidsskriftet for rettsvitenskap*, vol. 90 1 (1977), s. 113 ff.
- Christie (2015) Christie, Nils, ”Widening the net. Restorativ Justice: An International Journal”, 3(1) (2015) s. 109-113.
- Eckhoff (2001) Eckhoff, Torstein, *Rettskildelære*, 5. utgave ved Jan E. Helgesen (Oslo 2001).
- Eskeland (2015) Eskeland, Ståle, *Strafferett*, 4. Utgave (Oslo 2015).
- Flaateen (2017) Flaateen, Sverre, ”Straff”, *Kriminologi*, Heidi Mork Lomell og Mey-Len Skilbrei (red.), 1. Utgave (Oslo 2017), s. 145-170.
- Halvorsen (2017) Halvorsen, Vidar, ”Alternativer til straff”, *Kriminologi*, Heidi Mork Lomell og Mey-Len Skilbrei (red.), (Oslo 2017), s. 190-209.

- Haugli (2012) Haugli, Trude, "Hensynet til barnets beste", *Barnekonvensjonen, Høstmælingen*, Kjørholt, Sandberg (red), 2. Utgave, (Oslo 2012).
- Holmboe (2014) Holmboe, Morten, "Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging: En oversikt og noen kritiske merknader", *Tidsskrift for strafferett* (04/2014) s. 397-414.
- Holmboe (2016) Holmboe, Morten, *Konfliktrådsloven. Kommentaarutgave* (Oslo 2016).
- Holmboe (01/2016) Holmboe, Morten, "Ytring: Om "samfunnsnyttige oppgaver" i ungdomsplaner. Behov for reform?", *Tidsskriftet for Strafferett* (01/2016), s. 3-7.
- Holmboe (03/2016) Holmboe, Morten, "Reelt og informert samtykke til ungdomsstraff og ungdomsoppfølging", *Tidsskriftet for strafferett* (03/2016) s. 215-237.
- Kjønstad (2006) Kjønstad, Asbjørn, "Relle hensyn som rettskilde" i *Dog Fred er ei Bedsted*, Festeskrift Carl August Fleicher 70 år (Oslo 2006), s. 357.
- Nygaard (2004) Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. Utgave (Bergen 2004).
- Matningsdal (2015) Matningsdal, Magnus, *Straffeloven: Alminnelige bestemmelser, Kommentaarutgave* (Oslo 2015).
- Smith, Lucy (2016) Smith, Lucy, "FNs konvensjon om barns rettigheter", *Barnekonvensjonen, Høstmælingen*, Kjørholt, Sandberg (red), 3. Utgave (Oslo 2016).
- Torgersen (2015) Torgersen, Runar, "Fra riksadvokaten Riksadvokatens brev 16. Januar 2015 om ungdomsstraff, ungdomsoppfølging, oppfølging i konfliktråd – foreløpige retningslinjer", *Tidsskriftet for strafferett* (2015), s. 245-252

Elektroniske kilder

(Alle elektroniske kilder sist kontrollert 14.12.2017)

Rapporter

”Økt bruk av konfliktrådet” (2010-2011). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/JD/Vedlegg/Rapporter/konfliktraad_30092011.pdf

”Rapport om tilbakefall i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging”, *Vedlegg til årsrapport 2016* (2015). <http://www.konfliktraadet.no/statistikk-og-aarsrapport.313457.no.html>

Nordlandsforskning, ”Stemmer ”kartet” med ”terrenget”, *Underveisrapport fra en følgeevaluering av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging*, NF rapport nr. 7/2016. <http://www.nordlandsforskning.no/getfile.php/1314816/Dokumenter/Rapporter/2016/NF%207-2016.pdf>

Konfliktrådets hjemmesider

<https://www.konfliktraadet.no/ungdoms-oppfoelging.372348.no.html>

<https://www.konfliktraadet.no/gjenopprettende-prosesser-i-mekling.311342.no.html>

<https://www.konfliktraadet.no/om-konfliktraadet.311335.no.html>

Andre

<https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/861120/Konklinktr%C3%A5det%20Ungdomsstraff-oppf%C3%B8lging.pdf>

<http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2016/10/Presentasjon-Lasse-Rolen-SLT-Gardermoen-febr-2016.pdf>

<http://www.nordlandsforskning.no/aktuelt/ungdomsstraff-moter-utfordringer-article5371-155.html>